

Neden Kötülük Var?

Önemli Sorular

R.C. SPROUL

Neden Kötülük Var?

ÖS

Neden Kötülük Var?

R. C. SPROUL

KARANLIKTAN
IŞIĞA YAYINLARI

KARANLIKTAN IŞIĞA YAYINLARI

Davutpaşa Cad. Kazım Dinçol San. Sit.
No: 81/87 Topkapı, İstanbul – Türkiye
info@karanliktanisisiga.com
www.karanliktanisisiga.com
tr.ligonier.org
Tel: (0212) 567 89 93

Kitap: Neden Kötülük Var?
Yazar: R.C. Sproul
Özgün Adı: Why Is There Evil?
Çevirmen: Göksel Erdoğan
Çeviri Editörü: Samet Şahin
Düzeltilen: Nurşilan Şahin
Mizanpaj: Aysun Alsancak

ISBN: 978-625-95499-0-3
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 52351

© 2021 by the R.C. Sproul Trust. All rights reserved. Originally published by Ligonier Ministries. Translated and published by permission.

Bu kitabın her türlü yayın hakkı saklıdır ve izin ile kullanılmıştır. Telif hakkı sahiplerinin yazılı izni olmadan bu yayını, makale tarzında yayınlar içinde bulunan kısa alıntılardan hariç herhangi bir biçimde basılıp çoğaltılması yasaktır. Kitabın metnini kullanmak isteyenler, telif hakkı sahiplerinin izni için yayıncıya başvurmalıdır.

Basım: Anadolu Ofset – Tel: (0212) 567 89 92
Davutpaşa Cad. Kazım Dinçol San. Sit.
No: 81/87 Topkapı, İstanbul - Türkiye
Aralık 2024

İçindekiler

Bir	Kötülük Sorunu	7
İki	Kötülük Nedir ve Nereden Gelmiştir? .	29
Üç	Kazalar	47
Dört	İlahi Takdir ve Acı Çekme	59
Beş	İlahi Takdir ve Kötülük	71
Altı	Eyüp'ün Örneği	81
Yedi	Acı Çekme ve Günah	91
Sekiz	Birlikte İyilik için	99
Dokuz	Kötü, İyi Değildir	109
On	Tanrı'yı Sevenler Uğruna	119

Kötülük Sorunu

İnsanlar Hristiyanlığa itiraz ettiklerinde, Hristiyanların sıklıkla duydukları iki ayrı ama birbiriyle yakından ilişkili sorun kötülük sorunu ve insanların acı çekmesi sorunudur. Kötülükle ilgili ilk sorun genellikle şu şekilde ifade edilir: Sonsuz derecede doğru, kutsal ve mükemmel olan bir varlık nasıl olur da günahın var olma olasılığının bile bulunduğu bir yaratılış ya da yaratık yaratabilir? Eğer her şey Tanrı'nın varlığına dayanıyorsa, bu dünyada kötülüğün varlığını açıklamak için kötülüğü Tanrı'nın kendisinde bir yerde bulmamız gerekmez mi? Dolayısıyla, kötülük sorusu Tanrı'nın erdemliliği ve kutsallığıyla ilgilidir. Acı çek-

me sorusu bununla yakından ilişkilidir, ama aynı soru değildir. Acı çekme sorusu şudur: İyiliksever bir Tanrı yaşamda var olduğunu gördüğümüz tüm acılara nasıl izin verebilir? Bunlar iki ayrı sorudur. İlki daha çok felsefi bir sorudur. İkincisi ise daha çok bu dünyadaki acı, ızdırıp ve trajedi sorunuyla başa çıkmaya yönelik pratik bir sorudur. Bu sorulara teker teker bakalım.

On dokuzuncu yüzyılda yaşamış bir teolog kötülük sorununun Hristiyan inancının zayıf noktası olduğunu söylemiştir. Kötülüğün varlığına dair tatmin edici bir açıklama getirilemeyeceğini savunmuştur. Pek çok şüpheli ve ateist, eğer Tanrı kötülüğün evrene girmesini engelleyemediyse, o zaman her şeye gücü yeten olmadığını belirtmiştir. Eğer bunu durdurabileceği hâlde durduramayı seçtiyse, o zaman iyiliksever değildir. Yani kötülük sorununa hangi açıdan bakarsanız bakın, bir şekilde Tanrı'nın doğası üzerine bir gölge düşmektedir.

Tarihsel olarak, kötülüğün kökeni sorusunu Hristiyan bakış açısıyla yanıtlamak için pek çok girişimde bulunulmuş ve bu girişimler bize *teodise* denilen şey aracılığıyla ulaşmıştır. Grekçede "Tanrı'yı savunmak" anlamına gelen *teodise*, Tanrı'yı dünyadaki kötülüğün

varlığı konusunda savunma girişimidir. Ancak bana göre, kötülük sorunu sorusuna henüz hiç kimse yeterli bir yanıt verememiştir.

Bir Hristiyan'ın bu soruyla karşılaştığında yapması gereken ilk şey, hemen "Cevabı bilmiyorum" demek ve sorunun ciddiyetini kabul etmektir. Oyun oynamaya çalışmayın. Saklanmaya çalışmayın. Kaçmaya çalışmayın, doğrudan yüzleşin. İnsanların biz Hristiyanların ciddi bir sorun olduğunun farkında olduğumuzu, bu sorundan bihaber olmadığımızı görmeleri önemlidir. Şimdi bazılarının bu sorunu nasıl ele aldığını görmek için birkaç teodiseye bakalım. İlk olarak, bazıları bu soruya kötülüğün gerçekliğini tamamen inkâr ederek ve kötülüğün bir yanılsama olduğunu savunarak yaklaşmıştır. Bana göre bu kaçamak bir yaklaşımdır, çünkü hepimizin her gün deneyimlediği gerçekliği ciddi bir şekilde hesaba katmamaktadır.

İkinci yaklaşım ise kötülüğün aslında iyiliğin takdir edilmesi için gerekli bir ön koşul olduğu ve dolayısıyla son tahlilde kötülüğün iyi olduğudur. Bunu somut terimlerle ifade edelim: İnsanın özgürlük içinde iyiliği gerçekten deneyimleyebilmesi için kötülük sorununu deneyimlemesi gerekiyordu. Kurtuluşunu

takdir edebilmesi için kötülüğün gerçekliğini deneyimlemesi gerekiyordu. Kilise tarihinde pek çok kez önerilmiş olan bu şemada, düşüş aslında ileriye doğru bir sıçramaydı. Aşağıya doğru değil, yukarıya doğru bir düşüştü. Bu, Tanrı'nın kendisinin insan günahının dünyaya girişine koyduğu olumsuz yargıyı yeterince ve ciddiyetle ele almamaktadır.

Bir diğer önemli ve etkileyici teodise, on yedinci yüzyıl Kartezyen düşüncesinden doğan rasyonalist felsefe ekolünde yer alan Gottfried Leibniz tarafından sunulan teodisedir. Leibniz'in teodisesi zekicedir ve Hristiyan insanların diğer insanları günahın kökenine dair bir açıklamamız olduğuna ikna etmek için bunu kullandıklarını gördüm. Aslında bir keresinde üniversitedeki bir felsefe dersinde bir deney yapmıştım. Öğrencilere kötülük sorununa felsefi bir açıklama getireceğimi söyledim ve Leibniz'in davasını elimden geldiğince tutkulu ve etkili bir şekilde ortaya koydum. Dersimi bitirdiğimde sınıfa “Bu mantıklı mı?” diye sordum. Sınıftaki her bir öğrenci argümana ikna oldu. Bu bana bir şey öğretti. Bu argümanı kullanarak tartışmaları her zaman kazanabileceğimi fark ettim. Ama bunun yanlış olduğunu ve yanlış bir unsur içerdiğini

biliyordum. Sınıfa bu argümanı neden kabul etmemeleri gerektiğini gösterdikten sonra fikirlerini değiştirdiler. Ancak Leibniz'in durumu çok ikna edici olabilir ve sizi uyarıyorum, Hristiyan dürüstlüğü, soruyu ele alırken bu tür yanıltmacaları kullanmamamızı gerektirir.

Leibniz, teodisesine kötülüğe ilişkin üçlü bir ayırım yaparak başlar. Ahlaki kötülük, fiziksel kötülük ve metafiziksel kötülük olarak adlandırdığı kavramları birbirinden ayırır. Tüm bu kavramlarda kötülük ortak bir anlam dizisi içerir: Her birinde kötülük negatif kategorilerde bir tür eksiklik olarak tanımlanır. Bu, kötülüğün orta çağdaki *privatio* ya da yoksunluk, yani iyinin eksikliği olarak tanımlanmasına kadar gider.

Ahlaki kötülük, ahlaki iyiliğin yoksunluğudur. Bu bir eksikliktir. Fiziksel kötülük, fiziksel iyiliğin eksikliğidir. Metafiziksel kötülük, metafiziksel iyiliğin eksikliğidir. Ahlaki kötülük, ahlaki yaratıkların eylemleriyle, ahlaki faillerin iradi davranış kalıplarıyla ilgilidir. Fiziksel kötülük bizim felaket veya trajedi terimleriyle tanımladığımız şeylerdir: depremler, kasırgalar, yangın, rüzgâr, fırtına ve salgın hastalıklar. Metafiziksel kötülük ontolojik kusurlulukla ilgilidir. Ontoloji, şey-

lerin özü olan “varlık” ile ilgilidir. Ontolojik bir mesele, bir şeyin ne olduğu, varlığı, özüdür. Metafiziksel kusurluluk, kendi kendine var olan ezeli bir varlıktan daha az olmak, nihai olandan daha az olmaktır. Kusurlu bir şey, yaratılmış ve bağımlı olan, değişime, oluşuma ve çürümeye uğrayan şey olacaktır. Kısacası, metafiziksel olarak yoksun (eksik) olan şey sonlu olandır.

Leibniz’in temel tezi, fiziksel kötülüğün metafiziksel kötülükten, ahlaki kötülüğün de fiziksel kötülükten “aktığı”dır. Yani ahlaki kötülüğe sahip olmamızın nedeni dünyanın metafiziksel olarak kusurlu varlıklarla dolu olmasıdır. Günah işliyorum çünkü zayıfım. Zayıfım çünkü sonluyum. Ve günahsız olabilmemin tek yolu, sonlu yaratıklarla özdeşleşen içsel metafiziksel zayıflığı aşabilmemdir. Hata yapmak insani bir şeydir çünkü sonluyuz. Bilgimizin, fiziksel gücümüzün ve dayanıklılığımızın sınırları vardır. Tanım gereği, her şeye gücü yeten değiliz, her şeyi bilen değiliz, Tanrı’nın sahip olduğu her şeye sahip değiliz. Dolayısıyla, bir anlamda basit insani zayıflığımdan ötürü günah işlemem kaçınılmazdır.

Ancak şu soru hâlâ geçerlidir: Tanrı neden böylesine sınırlı, zayıf ve sonlu bir yaratık yaratsın? Leib-

niz, Tanrı'nın yaratması gerçeğinin, O'nun açısından hayırsever bir eylem olduğunu anlamıştır. Bu yüzden Tanrı'yı yaratmak istediği için suçlayamayız. Ancak Tanrı bu yaşam armağanını, bu varlık armağanını diğer yaratıklara verecekse, bunu en iyi nasıl yapabilir? Neden insanı ahlaki açıdan mükemmel yaratmıyor? Şüphecilerin ortaya attığı yargı budur. Eğer Tanrı insanı yaratacaksa, neden onu mükemmel derecede iyi yaratmıyor?

Leibniz bunun yapamayacağı için olduğunu söyler. Tanrı bile mükemmel en iyi bir yaratık yaratamaz, çünkü onu ahlaki olarak mükemmel en iyi yaratması için fiziksel olarak da mükemmel en iyi yaratması gerekir ve fiziksel olarak mükemmel en iyi yaratması için metafizik olarak da mükemmel en iyi yaratması gerekir ki bu imkânsızdır, çünkü bu durumda başka bir Tanrı yaratması gerekir. Sonsuz, ezeli, kendi kendine var olan ve varlığında eksiksiz olan başka bir Tanrı yaratması gerekirdi. Ama Tanrı'nın başka bir Tanrı yaratması imkânsızdır. Neden mi? Çünkü Tanrı'nın yaratacağı her şey, varoluşu için ilk Tanrı'ya bağımlı olacaktır. Ezeli olmayacaktır. Kendi kendine varoluşu olmayacaktır. İlk etapta onu var eden Yaratıcı'dan

ontolojik olarak daha aşağı olacaktır. Geçici bir başlangıcı olduğu gerçeği, kendisini ilk Tanrı'dan ayıracaktır. Dolayısıyla, Tanrı başka bir Tanrı yaratamaz, ancak Tanrı neredeyse sonsuz sayıda farklı türde varlık yaratabilir.

Mesele şu değildir: Tanrı mükemmel bir dünya yaratmak zorunda mıdır? O'ndan mükemmel bir dünya yaratmasını talep edemeyiz. Ancak Tanrı ahlaklıysa, doğruysa, Tanrı'dan mümkün olan tüm dünyaların en iyisini yaratmasını talep edebiliriz. Filozofların ortaya attığı varsayımsal dünya, imkânsız bir durumdur. Filozofun sorması gereken soru şu olmamalıdır: Neden kötülük var? Aksine, filozof şöyle demelidir: “Tanrı'nın dünyayı zaten sahip olduğundan daha fazla kötülükle yaratmamış olması güzel değil mi?” O yapabileceğinin en iyisini yapmıştır. Mümkün olan tüm dünyaların en iyisini yaratmıştır.

Leibniz'in baş düşmanı Voltaire'di. Voltaire'in *Candide* adlı oyunu Leibniz'e saldırmak için yazılmıştır. Bu oyunda Dr. Pangloss karakteri Leibniz'i temsil eder. Dr. Pangloss mümkün olan tüm dünyaların en iyisinden bahseder. Lizbon depremi olur, binlerce kişi ölür ve Pangloss yine de mümkün olan tüm dünyala-

rın en iyisinden bahseder. Bu, Voltaire'in Leibniz'in teodise tezine karşı hicivli bir yorumuydu.

Şimdi, Leibniz'in teodisesiyle ilgili sorunlar var. Bir entelektüel sorun ve bir de Kutsal Kitap'a dayalı sorunu vardır. Entelektüel sorun, Leibniz'in en temel akıl yürütme hatalarından birini yapmış olmasıdır, ancak bu, ayırt edilmesi en zor akıl yürütme hatalarından biridir. Eşitlik yanılığına düşmüştür. Bu ayrımların her birinde *kötülük* teriminin anlamı değişmektedir. Ahlaki kötülük, cezalandırıcı önlemleri hak eden bir kavramdır. Tanımı gereği ahlaki kötülük, iradeli yaratıkların ortaya çıkardığı türden bir kötülüktür. Metafizik kötülük ise insanı ahlaki açıdan kötü olmaktan mazur gösterir. İnsana ve Tanrı'ya bir mazeret sunar. Kötülüğün varlığı için Tanrı'yı savunup haklı çıkarmakla kalmaz, aynı zamanda kötülüğün varlığı için insanı da haklı çıkarır. İnsan gerçekten sorumlu tutulamaz çünkü metafiziksel kusurluluğu nedeniyle günah işlemesi gereklidir. Ve eğer insanların günah işlemesi gerekliyse, doğamız gereği yapmamız gereken şeyi yaptığımız için nasıl yargılanabiliriz?

Kutsal Kitap açısından başka sorunlarımız da var. Birincisi, eğer bu şema doğruysa, Tanrı bizi yücelt-

mekten daha fazlasını yapmadığı sürece, cennette ahlaki kötülükten özgür olmamız imkânsızdır; bizi kötülükten özgür kılmak için bizi tanrılaştırmalıdır. İkinci olarak, buna göre Adem hiç düşmez. Adem kötü yaratılmıştır, en azından metafiziksel olarak kötü ve fiziksel olarak kötü; bu da, onu ahlaki açıdan mazur gösterir. Dolayısıyla, pek çok açıdan Leibniz'in argümanı kötülük problemi için bir Hristiyan teodisesi olarak işlev göremez.

Kötülük sorusunu yanıtlamak için yapılan diğer girişimler biraz naif olmuştur. Hristiyanların kötülüğün kökenine ilişkin standart cevabı, kötülüğün insanın özgürlüğünden kaynaklandığı ve insanın özgür olabilmesi için doğru ya da yanlış yapma kapasitesine sahip olması gerektiğidir. Ve böylece Tanrı insana seçme hakkı vermiştir. Ona özgürlük vermiştir ve bir yaratığa kötülüğü seçme özgürlüğü vermek onu kötü yapmaz ya da bu kötülükten sorumlu tutmaz. Bu nedenle kötülüğün kökenini insanın özgürlüğündeki günahkâr seçimlerinde bulabiliriz.

Kutsal Kitap'a göre, insanın özgür olduğunu ve günahlarından sorumlu tutulduğunu kesinlikle kabul edebiliriz. Ancak kötülüğün kökenine ilişkin gerçek

soru yalnızca insan özgürlüğüne işaret ederek çözülemez. Peki neden? Hâlâ şu soruyu sormak zorundasınız: Bu adam neden kötülük yapmayı seçti? Bu da bizi Adem’le Havva’nın düşüşünün sonuçlarını düşünme noktasına geri götürür. Adem’le Havva’yı iyilik yerine kötülüğü seçmeye iten neydi? Bu soruya her türlü yanıt verilmiştir. Bazıları şöyle der: “Bunu onlara Şeytan yaptırdı. Aldatıcı tarafından kandırıldılar.” Ancak hemen akla şu soru gelmektedir: Eğer aldatıldıkları için günah işledilerse, bu gerçekten bir günah mıydı? Eğer gerçekten bilmiyorlarsa, mazur görülebilir bir cehaletle günah işlemiş olmazlar mıydı?

Bu argümanla ilgili diğer bir sorun ise Kutsal Kitap kayıtlarının bize Adem’le Havva’nın *bildiğini* söylemesidir. Tanrı onlara ne yapmalarına izin verildiğini ve ne yapmalarına izin verilmediğini açıkça söylemiştir. Dolayısıyla, günahın dünyaya girişini aldatma yoluyla gerçekleştirmiş olarak anlayamayız. Peki ya zorlama? Diyelim ki, Şeytan onları bunu yapmaya zorladı? Yine, eğer bu bir zorlama eylemi olsaydı, o zaman Tanrı onları sorumlu tutmazdı. Ama Tanrı onları sorumlu tutuyor. Ve anlatı bize onların günah işlemeye zorlandıklarına dair hiçbir ipucu vermez. Anlatıyı her oku-

duğumuzda, Adem'le Havva'nın özgür ve gönüllü bir seçimle günah işlediklerini görürüz.

Asıl soru şudur: Adem'le Havva günah işlemeden önce ahlaki açıdan ne durumdaydılar? İradelerinin eğilimi neydi? İradelerinin eğilimi sadece iyiye doğru muydu, sadece kötüye doğru muydu, yoksa nötr müydü?

Seçim yaptığımızda, her zaman en güçlü eğilimize, en güçlü arzumuzla göre seçim yaparız. Seçimin özü budur: Zihin seçim yapar. Bir şey yaparım çünkü yapmak istediğim şey budur. Seçim yapmanın anlamı budur. Bu bir arzudan kaynaklanan bir eylemdir.

Şimdi, eğer Adem'le Havva'nın yüreğindeki eğilim onlar kötü seçimi yapmadan önce de kötüyse, bunda ne gibi bir sorun olabilir? Bu onların düşmeden önce de düşmüş oldukları, günahkâr oldukları için günah işledikleri anlamına gelir. Bu, günahın Adem'in düşüşünün sonucu değil, yaratılışın sonucu olduğu anlamına gelir. Tanrı kötü eğilimi olan birini yaratmış olabilir ve Kutsal Kitap'a dayalı kategorilere bakılırsa, kötülüğe olan eğilim bile Tanrı tarafından günah olarak kabul edilir. Dolayısıyla, kötü bir eğilime sahip oldukları için günah işlediklerini söylersek, o zaman

kötü doğalarına göre hareket ediyorlardı. Bu da Tanrı'yı günahın yazarı yapar ki bu Kutsal Kitap'a uygun değildir. Ancak eğilimlerinin yalnızca iyiye yönelik olduğunu varsayalım. O zaman kötüyü seçmiş olmaları nasıl mümkün olabilir? Bu onların günahını açıklamaz. Ya eğilimleri tarafsızsa? Ya eğilimleri ne iyiye ne de kötüye yönelikse? O zaman seçimleri için hiçbir sebepleri olmazdı. Bu öyle ya da böyle ahlaki bir eğilim olmaksızın bunu yaptıkları anlamına gelirdi. Bu ahlaki bir eylem bile olmazdı. Ama daha da büyük bir felsefi sorun var. Eğer insanların seçme eğilimleri yoksa, seçebilirler mi? Hayır, iradenin nötr durumu kişiyi felçli bir durumda bırakır. Seçim yapmanın hiçbir yolu yoktur. Yani bu durumu açıklayamaz. Öyleyse düşüşü açıklamak için Hristiyan'ın elinde ne kalıyor?

Bu noktada şunu sormak zorundayız: Kötü bir şey yapmak için ayartılmak günah mıdır? Ya günah olan bir şey yapmak için ayartılırsam ama bu ayartıya göre hareket etmemeyi seçersem? Günah işlemiş oldum mu? Bunun *ayartılmakla* neyi kastettiğimize bağlı olduğunu söyleyebilirim.

Bahçede, yalanın babası ortaya çıktı ve meyveyi yemenin iyi olacağını söyledi. Öyleyse yeme konusuna

bir göz atalım. Bir şeyin potansiyel olarak iyi olduğunu görmek ve iyi olan bir şeyi yemeyi düşünmek ve arzu etmek, sonra da onu tatmak yanlış değildir. İsa çölde aç kalmıştı. İsa'nın aç olmasında ve yemek istemesinde hiçbir sorun yoktu; bunda günah yoktu. Sadece bu arzu doğrultusunda hareket ederse günah olurdu. Ama eğer Tanrı'ya itaatsizlik etmeyi *arzulasaydı*, bu günah olurdu. Eğer oturup özünde kötü olan bir şeyi yapmayı arzularsam, o zaman zaten içsel olarak günah işlemiş olurum. İşte bu noktada işler çok karmaşık bir hâl alır. Adem'le Havva'nın meyvenin güzel ve iştah açıcı olduğunu düşündüklerini ve onu arzuladıklarını görebiliriz, ancak yiyeceğe duydukları arzu Tanrı'yı hoşnut etme arzularıyla çatışmıştır.

Özgür olmanın ne anlama geldiğini de düşünmeliyiz. Hümanist özgürlük kavramı, önceden hiçbir eğilim, hiçbir meyil, bizi belirli bir yöne sevk edecek hiçbir şey olmadan seçim yapabilme yeteneğidir; böylece seçimlerimiz tamamen öngörülemez ve kendiliğinden olacaktır. Eğer bu özgürlük kavramını kabul edersek, o zaman bir şeyin yoktan var olabileceğine dair felsefi ilkeyi de kabul etmiş oluruz.

Mesele determinizme (belirlenimcilik)* karşı indeterminizmdir (belirlenmezcilik)**. Özgürlük, belirsizlik değildir. İndeterminizm boş bir kavramdır. İndeterminizm diye bir şey yoktur. Her şey belirlenmiştir. Soru şudur: Belirlenmenin odağı nedir? Özgürlüğün özü, benim dışımda bir şey ya da birileri tarafından belirlenmek yerine kendi kendini belirlemektir (öz

---

* *Çevirmen Notu:* Determinizm (ya da belirlenimcilik), evrenin işleyişinin, evrende gerçekleşen olayların çeşitli bilimsel yasalarla, örneğin fizik yasalarıyla, belirlenmiş olduğunu ve bu belirlenmiş olayların gerçekleşmelerinin zorunlu olduğunu öne süren öğretilerdir. Günlük hayatta aldığımız kararlar, düşüncelerimiz, eylemlerimiz, ahlaki tercihlerimiz belirlenmiş ve kesin kurallar içerisindedir. Özgür irade yanılısamadır (Kaynak: Wikipedia).

** *Çevirmen Notu:* İndeterminizm (ya da belirlenmezcilik), determinizm anlayışını reddederek evrende meydana gelen her şeyin değişmez yasalarla açıklanamayacağını, nedensellik yasasına bağlı olmadan gerçekleşen olay, olgu ve süreçlerin de bulunabileceğini, insan iradesinin her zaman neden-sonuç zincirine bağlı olarak çalışmadığını ileri süren görüştür. İndeterminizm, insan iradesinin özgür olduğunu savunmaktadır. İndeterminizme göre insanlar ahlaki eylemlerde bulunurken özgürdür. Çünkü insan eylemlerini etkileyen, belirleyen veya kısıtlayan hiçbir etken yoktur. İnsan kendi özgür iradesini kullanarak özgürce eylemlerini yapar ve bu nedenle kişi davranışlarından sorumludur. İnsan kendini özgür hissettiği için toplumdaki ahlak yasalarına özgürce uymaktadır (Kaynak: felsefe.gen.tr).

belirlenim). Özgürlük, yapmak istediğim şeyi yapmak demektir. Yapmak istediğim şeyi yaptığımda özgür olmuyor muyum? Bunu yapmamın nedeni bunu yapmak istememdir. Nedeni bu. Bunu yapmak için bir eğilimim var. Şöyle diyebilirim: “Zihnim bunu onaylıyor. Bunun iyi olduğunu düşünüyorum. Bunu yapmak istiyorum.” Ve böylece o şeyi yaparım. Bu özgür bir eylem midir, yoksa arzularım tarafından mı belirlenmiştir? Eğer benim tarafımdan belirlenmişse, özgür olmadığını söyleyebilir miyiz? Özgürlüğün özü öz belirlenimdir, ancak bu bir tür determinizmdir; yani eylem, seçimi yapan kişi tarafından belirlenir.

Şimdi burada başka bir sorunumuz var. Yoktan (*ex nihilo*) yaratmaktan bahsettiğimizde, bugün kültürümüzde bu kavramın yanlış anlaşılması söz konusudur. Augustinus yoktan (*ex nihilo*) yaratılıştan söz ettiğinde, dünyanın mutlak anlamda yoktan var olduğunu söylemiyordu. Tanrı'nın evreni şekillendirmek ve biçimlendirmek için kullandığı önceden var olan bir madde olmadığını söylüyordu. Dünya kesinlikle bir şeyden çıkmıştır; Tanrı'dan, Tanrı'nın zihninden ya da amaçlarından çıkmıştır. Peki dünya neden ortaya çıkmıştır? Çünkü Tanrı o ortaya çıksın diye niyet etmiş-

tir çünkü onun ortaya çıkmasını istemiştir. Yaratılışın ortaya çıkmasının bir nedeni vardır. Yaratılış öylesine gerçekleşmedi; Tanrı dünyayı keyfi, mantıksızca ya da spontane bir şekilde yaratmadı. O dünyanın yaratılmasını istedi. Bu entelektüel, akıllıca bir karardı. Yaratmadan önce yaratma arzusu vardı. Evet, Tanrı bile bir şeyi yapmadan önce onu yapma arzusuna sahip olmalıdır. Özgürlüğün özü budur. Tanrı budur. Tanrı istediğini yapmakta özgürdür.

Özgürlük için kullanmamız gereken bir tanım, ne istediğinizi seçebilme yeteneğidir. Herhangi bir arzu olmadan seçim yapabilme yetisi kendiliğinden (spontane) oluşumdur ve bu tür bir yaratımı Tanrı bile yapamaz. Tanrı bile kendi kendini yaratma ya da kendiliğinden oluşma gücüne sahip değildir. Maddi olarak bir şeyi yoktan var etme gücüne sahiptir. Ancak bu “yoktan var etme” O’nun bunu yapmak üzere bir ön yatkınlığı olmadığı anlamına gelmez.

Basitçe birinin özgür seçimiyle eyleme geçtiğini söyleyemeyiz. Birinin bunu *neden* özgürce seçtiğini sormalıyız. Onu bunu özgürce seçmeye iten şey nedir? Adem’in günahı için tatmin edici bir mantıksal açıklama yoktur. İyi, kötü ve nötr olanı düşündüğümüzde,

bu üçünden birini seçmek zorundayız ve bu mantıklı bir seçim olmalı. Biri mantıken imkânsız olabilir. Bir diğeri Tanrı'nın erdemliliğini yok eder. Bir diğeri tarihin en büyük zihinlerini karıştırmaktadır. Ancak kilisenin her zaman benimsediği görüş şudur: İnsanın eğilimi yalnızca iyiliğe yönelikti, ama yine de kötülüğü seçti.

Bu bir gizemdir. Bunun nasıl yapılabileceğini bilmiyorum ama yapıldığını biliyorum. Karl Barth buna "imkânsız olasılık" adını vermiştir. Ben buna "imkânsız olasılık" demekten hoşlanmıyorum çünkü eğer olduysa, o zaman mümkün olmuştur. Ama bunun nasıl mümkün olduğunu bilmiyoruz. İnsanın nasıl günah işlediği bir gizemdir.

Ancak bunun şu an bir gizem olması, sorumluzun yanıtının gelecekte keşfedilmeyeceği anlamına gelmiyor. Akıl hocam John Gerstner'in bir keresinde bana söylediği gibi, parlak bir teolog gelip bunu çözebilir. Bir öğrenci olarak hayatımda birçok kez çözemediğim zor bir soruyla karşılaştığımı, ancak daha sonra sorunu çözdüğümü belirtti.

Tüm bunlar, kötülük sorunuyla boğuşan Hristiyan inancını eleştirenlerle karşılaştığımızda tek seçeneği-

mizin teslim olmak olduğu anlamına mı geliyor? Böyle bir durumda Hristiyan inancını terk etmek zorunda mıyız? Hayır, çünkü kötülük sorunu hakkında konuştuğumuzda, *iyilik* sorunu hakkında da konuşmalıyız.

Kötülük gerçeğiyle karşı karşıya olduğumuzu biliyoruz. Peki, kötülük sorununun var olabilmesi için gerekli ön koşullar nelerdir? Kötülüğün bir sorun olabilmesi için ne olması gerekir? İyilik. Önce nihai iyilik yoksa nihai kötülük sorunu da yoktur. Kötülüğün varlığı Tanrı'nın varlığının en büyük kanıtlarından biridir. Bu argümanın ironisi de budur: Önce iyilik sorunu olmadıkça kötülük sorunu da olamaz. Kötülüğü her zaman olumsuz, bağımlı, türetilmiş kategorilerle tanımlarız. Kötülüğün *privatio* ya da *negatio* olduğuna dair Orta Çağ ayırımını hatırlayalım; yani kötülük iyinin yoksunluğu ya da olumsuzudur. Bu bir yoksunluktur. Bir eksiklik. Kötülük, tanım gereği bir standart olarak iyiye bağımlıdır. Kutsal Kitap kötülük sorununu nasıl ele almaktadır? Kutsal Kitap kötülüğü nasıl tanımlamaktadır? Olumsuz olarak. Haksızlık, yasadızlık, itaatsizlik, ahlaksızlık, Mesih karşıtlığı ve benzerleri. Ahlaksızlık sadece ahlakın ne olduğu açısından tanımlanabilir. İtaatsizlik ancak itaatin ne ol-

duğu arka planında değerlendirilebilir. Negatif (olumsuz) olanın, var olabilmesi için referans noktası olarak pozitif (olumlu) olana ihtiyacı vardır.

Ancak ve ancak nihai iyiliği varsayarsak kötülük bir sorun hâline gelebilir. Elbette bir filozof iyiyi varsaydığımızı söyleyebilir, ancak bir iyi varsa, iyi gerçekten iyi değildir çünkü kötülük sorunumuz vardır. Filozof, nihai iyilik kavramını ortadan kaldırmamız ve iyi ya da kötü diye bir şey olmadığı fikrini benimsememiz gerektiğini söyleyecektir.

Bu ağır bir yanıttır. Nihilizmin temel iddiası budur. Ancak kötülük sorununun referans noktasından hareketle Tanrı'nın varlığına karşı çıkan çoğu insan iyiliğin gerçekliğini varsaymaktadır. İnsanlarla konuştuğumda, kötülük problemiyle ilgili bir sorunum olduğunu kabul ediyorum. Ama onlara benim sorunumun onlarınkinin yarısı kadar büyük olduğunu söylüyorum. Eğer kötülüğün gerçekten var olduğunu düşünüyorsanız, o zaman kötülüğün iyilikten ayrı olarak nasıl var olabileceğini açıklamak gibi bir sorunuz var demektir. Ve nihai iyiliği açıklamanın tek yolu da Tanrı'dır. Dolayısıyla, argümanınız sizi Tanrı'ya ya da kötülüğün gerçekliğini inkâra götürür.

Kötülük Sorunu

Ancak kötülük sorununu inceledikten sonra bile, Hristiyan inancına karşı duygusal argümanlardan birini ele almamız gerekir: acı çekme sorunu. Bu konuyu gelecek bölümlerde daha ayrıntılı olarak ele alacağız.

Kötülük Nedir ve Nereden Gelmiştir?

“Kötülük nedir?” ve “Nereden gelmiştir?” sorularını kısa bir bölümde tam olarak ele almak mümkün değildir. Ancak bu ağır konulara kısa bir giriş yapmaya çalışacağım.

“Kötülük nedir?” diye sorduğumuzda, öncelikle *kötülük* kelimesini farklı şekillerde kullandığımızı anlamamız gerekir. Kötülüğü tanımlamaya çalıştığımızda, kötülüğün gerçekten var olup olmadığı sorunuyla karşı karşıya kalırız. Bu bize garip gelebilir, ancak benim ilk iddiam kötülüğün olmadığı, yani kötülüğün *var olmadığıdır*. Neden mi? Çünkü kötülük *hiçbir şeydir*.

Christian Science (Hristiyan Bilimi)* dini, kötülüğün gerçekliğini tamamen reddeder ve kötülüğün bir yanılısama olduğunu düşünür. Benim savunduğum şey bu değil. Bir keresinde Hristiyan Bilimi'nin bir sözcüsüyle kötülüğün doğası konusunda tartışmıştım. Onun görüşü kötülüğün bir yanılısama olduğu yönündeydi. Tartışmamız sırasında ona benim bir yanılısama olduğumu düşünüp düşünmediğini sordum. Benim bir yanılısama olduğumu düşünmediğini söyledi. Benim gerçek olduğumu düşünüyordu. Ben de ona "Kötülüğün bir yanılısama olmadığını söylememin iyi bir şey olduğunu düşünüyor musun?" diye sordum. Bunun iyi bir şey olduğunu düşünmedi. Ben de ona, "Eğer bunu söylemem iyi değilse, o zaman kötü olmalı ve işte sana yanılısama olmayan bir kötülük örneği" dedim.

Peki kötülüğün hiçbir şey olduğunu söylerken ne demek istiyorum? *Hiçbir şey* kelimesini alıyorum ve etimolojik kökenine dayanıyorum; *hiçbir şey* terimi

---

* *Çevirmen Notu:* Christian Science (Hristiyan Bilimi) dini hareketi, 19. yüzyılda Mary Baker Eddy tarafından oluşturulmuştur. Bu dini hareket, Üçlübirliliği, İsa'nın Tanrılığını ve düşüşü, günahı, günahın sonucu olan ıstırapı ve ölümü inkâr etmektedir.

olumsuz bir ön ek ve bir öznenin birleşiminden gelir. *Hiçbir şey* kelimesi gerçekten de “olmayan şey” anlamına gelir.

Bu noktanın altını çiziyorum çünkü kültürümüzde kötülüğün bir tür bağımsız madde, içme suyunuzda ya da bulutlarda bulunan bir şey, kendi başına var olan ve yaşamınızın ve bu dünyanın işlerini etkileyen bağımsız bir güç ya da kuvvet olduğu fikrine kapılıyoruz. O hâlde kötülüğün ne *olduğu* hakkında söylememiz gereken ilk şey ne *olmadığıdır*. Varlığı olan bir *şey* değildir. Kötülüğün varlığı yoktur. Ontolojik bir statüsü yoktur.

Daha ziyade, kötülük bir şey olan bir şeyin eylemidir. Ben bir şeyim. Siz de bir şeysiniz. İyi olmayan bir şey yaptığımda, o zaman kötü olan bir şey yapmış olurum; bu durumda kötülük bir varlığın faaliyetidir. Kendi başına bir varlığı yoktur. Şimdi bu aşırı detaycı bir nokta gibi görünebilir ve kötülüğün nereden geldiğine ilişkin ikinci soruyu doğrudan ilgilendirmiyor olabilir, ancak daha sonra kötülük tanımımızın, kötülüğün nereden geldiğine ilişkin daha derin soru için neden bu kadar önemli olduğunu göstermeye çalışacağım.

Kilise tarihinde kötülüğün ne olduğu sorusunu ele alan iki büyük teolog filozof Hippolu Augustinus ve Thomas Aquinas'tır. Hem Augustinus hem de Thomas kötülüğün doğasını tanımlamak için iki Latince kelime kullanmışlardır: *negatio* ve *privatio*. *Privatio* yoksunluk, *negatio* ise olumsuzluk anlamına gelir. Dolayısıyla tarihsel ve klasik olarak kötülüğün doğası olumsuzluk ve yoksunluk terimleriyle tanımlanmıştır.

Felsefe ve teolojide, gizemli olan şeylere tanımlar vermeye çalıştığımız en önemli yollardan biri, *olumsuzlama yolu* olarak adlandırılan yöntemi kullanmaktır. Bu yöntem bir şeyin ne *olmadığından* bahseder. Örneğin, Tanrı'nın karakteri ve varlığı hakkında konuştuğumuzda, Tanrı'nın sonsuz olduğunu söyleriz. Bu ne anlama gelir? O'nun sonlu olmadığı anlamına gelir. Bu, bu olumsuzlama yönteminin bir uygulamasıdır. Augustinus ve Thomas, Kutsal Kitap'ın kötülüğün gizemi olarak adlandırdığı kötülüğün doğasını tartışmak için önce onu olumsuzlama yoluyla, yani ne *olmadığıyla* anlamamız gerektiğine inanıyordu.

Şimdi, bu anlamda kötülük ancak ve ancak iyi olanın arka planında tanımlanabilir. Kutsal Kitap kötülüğü *tanrısızlık*, *haksızlık* ve *adaletsizlik* gibi sözcüklerle

tanımlar. Her bir terim, söylenen olumlu şeyin karşıtı, olumsuzlaması olarak kullanılır. *Adaletsizlik* ancak bir önceki adalet kavramına karşı anlaşılabilir. Haksızlık ancak doğruluğun arka planında *haksızlık* olarak tanımlanabilir. Bu anlamda, büyük teologlar kötülüğün bir parazit gibi olduğunu söylerlerdi. Kötülük, kendi başına bağımsız bir varlık olarak bilinemez, ancak pozitif standarda karşı bilinebilir ve anlaşılabilir. Ve bir parazit gibi, eğer barındığı şey ölürse, parazit de onunla birlikte ölür, çünkü parazit kendi gücü ve varlığı için barındığı şeye bağlıdır. Bu, kötülük için de geçerlidir. *İyinin* arka planı dışında kötülüğü gerçekten tanımlayamayız.

Augustinus ve Thomas'ın kullandığı bir diğer kelime de *yoksunluk*, yani eksiklik. İsteddiğiniz bir şeyi elde edemezseniz, bu yoksunluk yaşadığınız anlamına gelmez, ancak ihtiyacınız olan bir şeyi elde edemezseniz, o zaman yoksun bırakıldığınızı, varlığınız için gerekli ve temel olan bir şeyden yoksun olduğunuzu söyleyebilirsiniz. Westminster Standartları "Günah nedir?" diye sorar. Westminster Kısa Kateşizmi'ne göre, "Günah, Tanrı'nın yasasına uymamak ve O'na karşı gelmektir" (Soru-Cevap 14). İman ikrarı açısın-

dan, günah ya da ahlaki kötülük, Tanrı'nın yasasına uygunlukta bir eksiklik, bir yoksunluk olarak tanımlanır. Doğruluk Tanrı'nın yasasına uymayı, Tanrı'nın buyruklarını yerine getirmeyi içerir. Ancak günah, Tanrı'nın buyruklarını yerine getirmediğimizde ve O'nun doğru olan standartlarına uymadığımızda ortaya çıkar.

On altıncı yüzyılın Reformcuları kötülüğün klasik tanımına eklemeler yapmışlardır. Kötülüğün olumsuzlama ve yoksunluk olduğu konusunda hemfikirdiler, ancak kimse kötülüğün bir varlığı, bağımsız bir statüsü olmadığı için kötülüğün bir yanılsama olduğu sonucuna varmasın diye Reformcular Latince bir terim daha eklediler: *actiosa*. Kötülük *privatio actiosa*dır, yani kötülük kendi başına var olan bir şey olmasa da *gerçektir* ve etkileri yıkıcıdır. *Gerçek bir yoksunluk*, Tanrı'nın Sözü'ne karşı aktif bir itaatsizlik söz konusudur. Ve gerçek varlıklar gerçek kötülüğü gerçekleştirdikleri için, kötülük bağımsız olmasa da yine de gerçektir. İşte bu noktada “Kötülük nedir?” ve “Nereden gelir?” sorularıyla başlıyoruz. Bu, iki sorunun kolay kısmıdır.

İkinci soru kötülüğün kökeniyle ve kötülüğün nasıl olup da tamamen kutsal ve doğru olan bir Tanrı tara-

findan yaratılmış bir evrene girebildiğiyle ilgilidir. Bu evren yalnızca böyle bir Tanrı tarafından yaratılmakla kalmamıştır, aynı zamanda böyle bir Tanrı tarafından yönetilmektedir. Eğer bu Tanrı kutsal ve doğruysa, dünyada bu kadar çok kötülüğe nasıl müsamaha gösterebilir? Kötülüğün kökeni Hristiyanlığın zayıf noktası olarak adlandırılmıştır. Hristiyanlığı eleştirenler, “Hristiyan hakikat iddiasının en savunmasız olduğu nokta, iyi ve kutsal bir Tanrı tarafından yaratıldığı ve yönetildiği iddia edilen bir dünyada kötülüğün varlığıdır” demişlerdir. Bazen biz Hristiyanlar bu sorunun ağırlığını hissetmekte başarısız oluyoruz.

Filozof John Stuart Mill, kötülüğün varlığının, Tanrı'nın varlığını sorunlu hâle getirdiğini söylemiştir, çünkü Hristiyan Tanrı görüşünde bir yandan Tanrı'nın her şeye gücü yeten olduğunu söyleriz. Tanrı, mutlak güce sahiptir. Diğer yandan da Tanrı'nın sevgi dolu ve iyi olduğunu söyleriz. Mill, bu dünyadaki acı, keder, ızdırap ve ahlaki kötülüğe bakarak bu iki fikrin, yani Tanrı'nın iyiliği ve Tanrı'nın her şeye gücü yeten olmasının mantıksal olarak bir arada olmayacağını söylemiştir. Argümanı şuydu: Eğer Tanrı mutlak güce sahipse ve kötülüğün olmadığı bir evren

yaratma gücüne sahipse ya da herhangi bir anda evreni kötülükten arındırma gücüne sahipse ama bunu yapmıyorsa, o zaman iyi ya da sevgi dolu değildir. Her şeye gücü yeten ne tür bir varlık, kendi yarattığı bir evrendeki acı, ızdırap ve kötülüğe seyirci kalabilir ve bunları ortadan kaldırmaz? Bu nedenle Mill, O'nun iyi olamayacağını söylemiştir. Öte yandan, eğer Tanrı iyi ve sevgi doluydu ve yaratılışına bu kadar leke getiren kötülüğü ortadan kaldırmak istiyor ama bunu yapmıyorsa, bu O'nun her şeye gücü yeten olmadığı anlamına gelir. Tanrı ya iyi değildir ya da mutlak güce sahip değildir. Bu konu için birazdan ele alacağımız uygun bir çözüm vardır. Ancak bunu yapmadan önce şu soruya kısa bir yanıt vermem gerekiyor: Kötülük nereden geldi?

Bilmiyorum.

Bu sorunun felsefi ve teolojik olarak talep ettiği şey yeterli bir teodisedir. 1. bölümde öğrendiğimiz gibi teodise, evrendeki kötülük sorununa karşı Tanrı'ya yönelik entelektüel ve gerekçeli bir savunmadır. Başka bir deyişle, John Stuart Mill ve diğerlerinin eleştirilerine cevap verme ve Tanrı'yı bu kötülük sorunu için savunma girişimidir. Pek çok teodise üzerinde çalıştım ama hiçbiri beni tam olarak tatmin edemedi.

Yaklaşık ayda bir, kötülüğün kökeni sorununu çözdüğünü söyleyen birinden mektup alıyorum. Bu mektuplarda bulduğum cevaplar basite indirgenmiş oluyor. İnsanlar genellikle sorunun derinliğini göremiyor.

Aldığım en yaygın yanıt, kötülüğün kökeninin insanın özgür iradesinde bulunması gerektiği yönünde. Hepimiz ahlaki kötülüğü dünyaya getirenin insan olduğunu biliyoruz. Bu kişiler Adem’le Havva’ydı ve Yaratıcıları tarafından kendilerine bahşedilen seçme yetisini kullanıyorlardı; kötülükle sonuçlanan seçimler yaptılar. Günah, Adem ya da Havva (ya da her ikisi) özgür iradeleriyle Tanrı’ya itaatsizlik etmeye karar verdikleri için ortaya çıkmıştır; tıpkı Şeytan’ın iyi bir melekken, Tanrı’ya itaatsizlik etmeyi seçerek özgür iradesini kullandığında kötü bir düşmüş meleğe dönüşmesi gibi. Bu seçimlerin yapıldığını inkâr etmiyorum ve bunların kötü seçimler olduğunu da inkâr etmiyorum. Ancak bu açıklama sorunu çözmez, çünkü 1. bölümde gördüğümüz gibi, seçimler yapılmadan önce bir tür ahlaki eğilim olması gerekir. Jonathan Edwards klasik eseri *The Freedom of the Will (İradenin Özgürlüğü)* kitabında bu konuyu dikkatle inceler. Kötü bir seçimi açıklayabilmenin tek yolunun o seçime karşı

kötü bir eğilim ya da yatkınlığa sahip olmak olduğu sonucuna varır. Adem'le Havva'nın seçiminin kötü olduğu açıktır ve bunu kendi iradelerine göre seçmişlerdir. Bu, Şeytan için de geçerlidir. Ancak soru şudur: Onların bu eğilimi nereden geliyordu? Adem'le Havva'yı Tanrı'ya itaatsizlik etmeye yönelten şey neydi?

Roma Katolik teolojisi, *kötü arzu* doktrinini içerir. Roma, kötü arzunun ya da güçlü bir arzunun günah-tan olduğunu ve günaha meylettirdiğini ama kendisinin günah olmadığını söyler. Ancak Kutsal Yazılar'a göre, günah olan ve günaha meyleden şey günahlıdır. Kötü bir şey yapma arzusu duyan bir varlık, bu kötülüğü yapmayı seçmeden önce, seçimini yapmadan önce zaten düşmüştür.

Kötülüğün Adem'le Havva'nın özgür seçimleri nedeniyle ortaya çıktığını söyleyen pek çok kişinin gözden kaçırdığı nokta budur. Peki ama Tanrı'nın surisinde yaratılan ve iyi olan bu yaratıklar neden O'na itaatsizlik etmeyi seçtiler? Eğer önceden bir eğilim, arzu ya da meyil olmadığını söylerseniz, o zaman ahlaki bir eylem olmayan bir seçim tanımlamış olursunuz. Yaratığın bir şeyi keyfi olarak yaptığını söylediğinizde, onun ahlaki failliğini inkâr etmiş olursunuz.

Bazı insanlar Yaratılış kitabı 3. bölüme bakarak Adem’le Havva’nın Şeytan’ın gücüyle günah işleme-ye zorlandığı sonucuna varmaktadır. Bu eski bir argümandır: “Bunu bana Şeytan yaptırdı.” Havva’nın öne sürdüğü argüman buydu. Bu onun teodisesiydi. Adem Tanrı’ya, “Yanıma koyduğun kadın” dediğinde bu argümana sarılmıştır, sanki Tanrı o anda Adem’i kendisine sağladığı eşin karşı konulmaz gücü aracılığıyla kötülüğe zorlamış gibi. Adem aslında şöyle demiştir: “Tanrım, onu bana yardımcı olarak yarattın ve o da benim uçurumdan düşmeme yardım etti.” Ancak kötülük bahçeye gerçek şeytani zorlama yoluyla girmiş olsaydı, o zaman mazur görülebilirdi. Ve Kutsal Yazılar’a göre taşıdığı ahlaki yargıyı taşımazdı. Bu, Adem’le Havva’yı mazur gösterirdi, çünkü Şeytan’ın ayartmasına karşı koyacak güçleri olmazdı. Ancak bu sadece sorunu felsefi olarak çözmekle kalmaz, aynı zamanda Kutsal Yazıları da ihlal eder.

Bir başka argüman da Şeytan’ın bahçedeki hayvanların en akıllısı olarak tanımlanmasına dayanır. Havva’yı kurnazca argümanlarıyla kandırarak baştan çıkarıp onu kandırır ve böylece Havva cehaletinden dolayı günaha düşer. Yine, eğer gerçekten de *kaçınılmaz* ce-

halet –üstesinden gelinmesi imkânsız bir cehalet– dediğimiz cehalete sahip olsaydı, o zaman suçsuz olurdu ve Tanrı onu bu eyleminden dolayı cezalandırdığı için kötü olurdu. Havva'nın ve/veya Adem'in cehaletine başvurmak Kutsal Yazılar'a da aykırıdır, çünkü metin bize Tanrı'nın Adem'le Havva'yla açıkça konuştuğunu ve onlara neyi yapmamaları gerektiğini ve yaparlarsa sonuçlarının ne olacağını söylediğini anlatır. Şeytan, “Tanrı gerçekten, ‘Bahçedeki ağaçların hiçbirinin meyvesini yemeyin’ dedi mi?” diyerek doğrudan Tanrı'nın önermesine meydan okur. Tanrı'nın böyle söylemediğini çok iyi biliyordu. Ama Havva “Hayır” der. Havva dünyanın ilk inanç savunucusu olur. Tanrı'nın erdemliliğini savunur. “Tanrı öyle demedi. Bahçedeki tüm ağaçlardan özgürce yiyebileceğimizi söyledi, ama sonra bu parçayı sınırların dışına çıkardı. Eğer ondan yersek kesinlikle öleceğimizi söyledi.” Şeytan da, “Kesinlikle ölmeyeceksiniz” der.

Tanrı, Adem'le Havva'yı düşmemiş olarak yarattı. Onların fiziksel güçleri bizimkinden daha fazlaydı çünkü bedenlerimiz günahın sonuçları yüzünden tahrip oldu. Ama sadece bu da değil, düşüncesiz zihinleri de ilk günah tarafından mahvedilmediği için kararma-

mıştı ve net düşünme yetenekleri herhangi bir Albert Einstein'dan, Thomas Aquinas'tan ya da düştükten sonraki diğer insanlardan çok daha fazlaydı. Çelişmezlik ilkesinin ihlal edildiğini anında fark edecek bir insan olsaydı, bu kişi yılan "Kesinlikle ölmeyeceksin" dediğinde Havva olurdu, çünkü varlığını borçlu olduğu Yaratıcısı'nın, *A'yı* yaparlarsa *B'nin* de zorunlu olarak bunu takip edeceğini söylediğini biliyordu. Bunun yerine Şeytan, *A'yı* yaparlarsa *B'nin* olmayacağını söyledi. Başlangıçta yılan kurnazca davrandı, ama sonra doğrudan Tanrı'nın erdemliliğine ve doğru sözlülüğüne saldırdı. Ve Havva bunu yuttu. Ama günahı için cehalete başvuramazdı. Şeytan'ın insan atalarımızı aldatması onları mazur göstermez, çünkü onlar Tanrı Sözü'nün çelişkisini fark etmek ve gerçek yerine yalana itaat etmekte ahlaki açıdan yetenekli ve suçluydular. Dolayısıyla, cehalet açıklaması kendi enkazı altında kalmaktadır. Peki bu durumda elimizde ne kalıyor?

1. bölümde gördüğümüz gibi, İsviçreli teolog Karl Barth kötülük sorununu imkânsız olasılık olarak adlandırmıştır ki bu çelişkili bir ifadedir. Bu saçma bir ifadedir. Barth kötülüğün mümkün olması gerektiğini, aksi takdirde gerçekleşemeyeceğini anlamıştır.

Ancak bunun mümkün olduğuna dair herhangi bir yol bulamıyoruz. En azından dışarıdan bakıldığında imkânsızmış gibi görünmekte ama yine de olmuştur.

Gottfried Leibniz'in sonlu olduğumuz için günah işlediğimizi savunduğunu hatırlıyoruz. Metafiziksel kötülüğün fiziksel kötülüğe yol açtığını, bunun da ahlaki kötülüğe neden olduğunu söylemişti. Hata yapmak insani bir şeydir, dolayısıyla bir mazeretimiz vardır. Bu teodiseyi savunan tek kişi Leibniz değildi. Paul Tillich, Leibniz'in argümanına geri dönmüştür. Süreç felsefesi bunu kullanır. Bunu pek çok farklı şekil, boyut ve formda tekrar tekrar görebilirsiniz. Pek çok kişi bana günahın dünyaya gelmesinin nedeninin sonlu olmamız olduğunu söylüyor ve eğer sonluysak, o zaman sadece günah işlemeye eğilimli olmakla kalmayıp günah işlememizin de kaçınılmaz olduğunu söylüyor. Eğer günah sonlu olmanın zorunlu bir sonucuysa, o zaman mazur görülebileceğine işaret ediyorum. Böyle bir durumda Tanrı nasıl hâlâ hata bulabilir?

Kutsal Kitap açıkça iyiye kötü demenin ve kötüye iyi demenin günah olduğunu söyler (Yşa. 5:20). Ve bu her gün işlediğimiz bir günahdır. Kendi itaatsizliğimizi ve kendi ahlaki günahkârlığımızı haklı çıkarmaya ça-

lıştığımızda, bunu tersine çevirmeye ve kötülüğümüzü aslında iyi göstermeye çalışırız. Ya da iyi olan Tanrı'nın yagasını küçümsediğimizde, O'nun yagasında bir yanlışlık olduğunu söylediğimizde, iyiye kötü demiş oluruz. Kötülük iyi değildir, ama kötülüğün var olması iyidir. Aksi takdirde, mükemmel bir Tanrı tarafından yönetilen bir evrende kötülük olmazdı. Bu, yanlış anlaşılması kolay olan zor bir ifadedir.

Tanrı'nın kötülüğün bu dünyaya girmesi için bir amacı vardır. Ve hatta Augustinus'un yüzyıllar önce söylediği gibi, bir anlamda Tanrı kötülüğün dünyaya gelmesini buyurmuştur (takdir etmiştir). Eğer Tanrı bunu buyurmasaydı, kötülük burada olmazdı çünkü kötülüğün bu evrenin egemen ve ilahi takdire dayalı yönetiminin üstesinden gelme gücü yoktur. Birçok Hristiyan Romalılar 8:28'i sever: "Tanrı'yı sevenler, O'nun amacı uyarınca çağrılmış olanlar uğruna her şeyin birlikte iyilik için etkin olduğunu biliriz." Tanrı kötülük üzerinde egemen bir güce sahip olmadıkça, acı çektiğimiz zamanlarda cesaretlenmek için sarıldığımız ve güvendiğimiz bu vaadi tutamayacaktır. Tanrı çektiğimiz kötü şeylerin iyi şeyler olduğunu söylemiyor; onların iyilik için *etkin olduğunu* söylüyor. Tanrı

nihayetinde iyilik için kullanır. Tanrı iyi ve kötü üzerinde güce sahip olmadıkça, bu sözü veremez. Bu yüzden Tanrı, bilmediğim ve anlamadığım amaçlar için, belli bir anlamda kötülüğün bu dünyaya gelmesini buyurdu; iyiyle kötü arasındaki farkı deneyimleyebilmeniz için, naif bir şekilde değil, ancak kurtaran bir amaç için buyurdu. Yusuf'un Yaratılış 50:20'de kardeşlerine söylediği gibi, "Siz bana karşı kötülük amaçladınız, ama Tanrı onu... iyilik olarak amaçladı" (TBS Çevirisi).

Bu zor bir kavramdır, ama anlamak istiyorsanız İyi Cuma'ya (Kutsal Cuma'ya) bakın. Sonuçta İsa'yı öldürülmek üzere Yahudi olmayanlara kim teslim etti? Nihayetinde, O'nun cezalandırılmasından memnun olan kimdi? O'nun yaralanmasını Tanrı istedi. Tüm insanlık tarihinin en kara eylemi, bugün İyi Cuma olarak adlandırdığımız günle kutlanmaktadır. Rabbiniz İsa Mesih'in yargılanması ve idamından sorumlu olanların niyetleri ve güdüleri kötü olsa da, Tanrı'nın egemen gücü onların kötü arzularına üstün gelmiştir, çünkü İsa'nın çarmıha gerilmesi Tanrı'nın önceden belirlemesiyle gerçekleşmiştir. Bu tarihte bir kaza değildi. Tanrı ancak ve ancak yücelikte tam olarak göreceğimiz

mükemmel saf ve kutsal amaçlar için kötülüğü kullandığı bir evreni düzenleme yeteneğine sahiptir.

Hatırlamamız gereken son bir nokta –ki bunu 1. bölümde ele almıştık– inançsızların sorununun bizimkinden çok daha büyük olduğudur. Kötülüğün varlığını açıklamakta sorun yaşıyoruz, ama yine de bir şeyi kötü olarak tanımlayabilmemizin tek yolu iyinin arka planında yatmaktadır. Ancak ve ancak iyilik varsa kötülük bir sorun hâline gelir. Kötülüğün varlığı dolaylı olarak iyiliğin gerçekliğine işaret eder. Tanrı'ya karşı değil, Tanrı'nın varlığı için bir argüman hâline gelir. İnançsız kişi yalnızca kötülüğün dünyaya girişini açıklamak zorunda değildir, aynı zamanda iyiliğin bir yazarı olmaksızın varlığını da açıklamak zorundadır. Kötülük diye bir şey olmadığını ve iyilik diye bir şey olmadığını söylemek zorundadır. Sadece kişisel tercihler vardır. Relativist (göreci) kişi böyle der; ta ki siz onun cüzdânını çalana kadar; o zaman aniden relativizmini terk eder ve “Bu doğru değil” deyip adaleti arar.

“Kötülük nereden geldi?” sorusuna cevabımız esasen “Bilmiyorum” olsa da, bu sorunun neden bu kadar çetrefilli ve neden bir gizem olduğunu bilmek

Neden Kötülük Var?

önemlidir. Kötülüğün kökenini bilmesem veya tam olarak anlamasam da, onu bekleyen geleceği biliyorum. Kötülüğün üstesinden geldiğini ve bizler Mesih'in doluluğuna doğru büyürken ve artık ağlayışın, günahın ve ölümün olmayacağı yeni bir gök ve yeni bir yeryüzünde yaşarken, Tanrı'nın bu evreni tüm ahlaki kötülükten, fiziksel kötülükten ve metafiziksel kötülükten kurtaracağını biliyorum.

Kazalar

Yıllar önce, bir kamyon şoförü eşime bir kavşakta arabasının yan tarafından çarptı. Biz buna kaza diyoruz. Kamyon şoförünün kötü niyetle eşimin arabasına kamyonuyla çarpmayı aklından geçirdiğini sanmıyorum. Bunu yapmak istemedi. O bunu kastetmediğine, eşim de bunu kastetmediğine ve görünüşe göre başka kimse de bunu kastetmediğine göre, biz buna kaza diyoruz. Ama yine de şu soruyu sormak zorundayız: Tanrı tüm bunların neresindeydi? Yaşamınızda geçirdiğiniz kazalarda Tanrı neredeydi?

22 Eylül 1993'te eşim ve ben unutulmaz bir kazaya karıştık. Memphis'ten Orlando'ya trenle seyahat

ediyorduk ve New Orleans'ta bir mola vermiştik. Önceki akşam New Orleans'ta *Sunset Limited* adlı trene bindik. Son vagondaki yataklı kompartımana girdik ve rahat, huzurlu ve yarın varış noktamıza ulaşmış evimizde olacağımızı düşünerek geceyi geçirmek üzere istirahate çekildik.

Ancak her şey bir anda değişti. Sabahın üçünde, eylemsizlik ilkesini deneyimleyen bir insan mermisi olarak havada uçarken uyandım. Tren saatte 110 kilometre hızla giderken kaza yapmıştı. Şimdi, saatte 110 kilometre hızla giden bir aracın içindeyseniz ve araç durursa, saatte 110 kilometre hızla gitmeye devam edersiniz. Ben hareket hâlindeydim. Ve bir şey bu hareketi durdurana kadar hareket hâlinde kalacaktım ve bu hareketi durduran şey duvardı. Zifiri karanlıkta, metalin metale çarparken çıkardığı gıcırıltılı sesin ortasında duvardan sektim. Bir enkazın ortasında olduğumuzu fark ettim. Ama o anın yoğunluğu içinde aklıma gelen ilk düşünce “Karım iyi mi?” oldu. O da benim için aynı şeyi düşünmüştü. İkimiz de karanlıkta birbirimize “İyi misin tatlım?” diye bağırdık. O bana iyi olduğunu söyledi, ben de ona iyi olduğumu söyledim ve kısa sohbetimiz yan kompartımandaki bir kadının

çığıllıklarıyla kesildi. Çığıllıklar içerisinde kanaması olduğunu ve odasından çıkamadığını söylüyordu.

Kabin görevlisi benim ve onun kapısına vurarak kaç kişinin yaralandığını tespit etmeye çalıştı. Koridora çıktım ve kabin görevlisinin kadının kapısını açmasına yardım ettim. Ölümcül bir yara almamıştı ama çok korkmuştu. O noktada varsayımlarım değişti. İlk kaza anında, kavşakta bir kazaya karıştığımızı, trenin bir araca çarptığını düşünmüştüm. Ancak koridorda yürüyüp pencereden dışarı baktığımda, penceremin dışında havada yaklaşık yirmi beş metre yükselen devasa bir alev topu gördüm.

O anda bir tankere çarptığımızı düşündüm. Hâlâ neler olup bittiğinden emin değildim. Çift katlı bir trenin ikinci katındaydık. İnsanlar merdiven boşluğundan inip trenin arkasından çıktılar. Trenin arkasından, bize doğru gelen alevlerden uzaklaşmak için acele ettik. Birkaç dakika sonra etrafımda döndüm ve neler olduğunu görmek için trenin arkasına doğru geri geldim. Bir tür projektör olduğunu görebiliyordum. Daha sonra bunun bir teknenin projektörü olduğunu öğrendim. Tekne aslında demiryolu köprüsüne çarparak kazaya neden olmuştu.

Alev ve sisten oluşan bir fonda, suyun içinde iki tren vagonu görebiliyordum. Orada durup izlerken, aniden bir ateş topu bir tren vagonunun içinden geçti ve boş ucundan dışarı çıktı, tıpkı bir hunideki ateş gibi. “Eğer o vagonda hâlâ birileri varsa, hiç umutları yok” diye düşündüm. Bilmediğim şey, o vagonun altında nehrin dibine batmış ve neredeyse hiç kimsenin kurtulamadığı başka bir vagon olduğuydu.

Daha sonra rayların üzerine oturduk ve birçoğu tren kazası nedeniyle suya düşmüş ve yüzerek kıyıya çıkmayı başarmış ya da nehir kıyısındaki insanlar tarafından kurtarılmış olan insan gruplarıyla bir araya geldik. Kurtarılmayı beklerken hepimiz birbirimizin rahat etmesine yardımcı olmaya çalıştık. Ancak kaza Alabama'nın ücra bir köşesinde meydana gelmişti. Bölgeye arabayla ulaşım yoktu. Hiç yol yoktu. Tek yol demiryoluydu ve bu durumda demiryolu çift hatlı değil, tek hatlıydı. Tek erişim yolu hava ya da suyd.

Bir helikopterin sesini duymaya başladık, ancak alevler çok yüksek ve yoğun olduğu için inemedi. Bir römorkör kaptanı ve mürettebatı yaklaşık on yedi kişiyi sudan kurtardı. Ancak bize olduğumuz yerde kalmamız söylendi. Sonunda bir tren arkadan bize yaklaştı ve “kurtarılacağız” hissini yaşadık.

Ancak tren durdu ve öylece durdu ve sonunda geri çekildi ve gitti ve nedenini bilmiyorduk. Sonradan bir yük treni olduğunu öğrendik. Kazaya rastladığında telsizle Mobile şehrine haber verdi. Mobile şehrindeki insanlar Sahil Güvenlik mesajlarından bir kaza olduğunu zaten biliyorlardı ama kazanın ciddiyetini bilmiyorlardı. Tüm kurtarma ekiplerini Mobile şehrinde toplamışlar, hastaneleri hazırlamışlar, felaket alarmı programına girmişler ve bölgeye götürmek üzere dört yüz kurtarma görevlisini bir trene bindirmişlerdi. Ancak treni getiremediler çünkü yük treni rayları kapatıyordu. Bu yüzden kurtarma trenini gönderebilmek için yük treninin Mobile şehrine kadar geri gitmesini beklemek zorunda kaldılar. Kaza anıyla kurtarma treninin gelişi arasında üç saat geçmişti.

Kurtarma treni geldiğinde triyaj uygulandı. En ağır yaralılar en yakın vagona giderken, güvende olan ve nispeten yara almayanlar yol yatağındaki keskin kayalar boyunca yürüyerek trenin son vagonuna gittiler. Eşim Vesta ve ben de öyle yaptık. Vesta ve ben trenin son vagonuna bindik. O vagona kaç kişi vardı bilmiyorum ama en az yaralanan insanlar bizdik. Mobile şehrine gittik ki bu bir saat daha sürdü. Bu süre zar-

finda bizim vagondaki iki yolcu travma nedeniyle kalp krizi geçirdi.

Diğer yolculardan yaşadıklarıyla ilgili hikâye üstüne hikâye dinledik ama panik yoktu. İzdiham yoktu. İnsanlar bu durumda birlikte çalışıyordu. Bazı ölümlerin olması gerektiğini biliyorduk ama kimse bu kazanın Amtrak demiryolu şirketinin tarihindeki en kötü kaza olduğunu, Amtrak tarihindeki diğer tüm ölümlü kazaların toplamından daha fazla insanın bu kazada öldüğünü bilmiyordu.

Mobile şehrine varana kadar bunu gerçekten fark etmemiştik. Güneş yeni doğuyordu ve dışarı baktığımızda bizi karşılamak için toplanan yüzden fazla ambulans gördük.

Yine, daha fazla triyaj yapıldı. En az yaralı olduğumuz için bizi en uzaktaki hastaneye götürecek bir otobüse bindirildik. O noktaya varmamız yine bir saat sürdü. Hastanenin önüne vardığımızda bizi karşılamak için orada bulunan insanların sayısı karşısında hayrete düştük.

Hastanenin adı dikkatimi çekti: Providence (İlahi Takdir) Hastanesi. Orada bize büyük bir şefkat, merhamet ve nezaketle davranıldı.

Sonunda evdeki ailemizi arayabildiğimde, insanların onun için dua ettiği kapıya gelen Petrus gibi hissettim. O insanlar, Petrus'un hayaleti olduğunu düşündükleri için kapıyı yüzüne kapatmışlardı. Aradığımda, başkan yardımcılarımızdan birinin ve oğlumun Mobile şehrine uçmak üzere havaalanına gittiğini öğrendim, ceset bulmak için mi yoksa bizi eve götürmek için mi geldiklerini bilmiyorlardı.

Onları Mobile havaalanında karşıladık ve eve döndük. Kaza ulusal haberlere konu oldu ve benimle röportaj yapmak isteyen gazete muhabirleri ve televizyoncular tarafından kuşatıldım.

Ancak daha sonra her şeyi düşündüğümde beni en çok etkileyen şey insanların bana sorduğu sorular oldu. Bana pek çok aptalca soru sordular. Ama en sık sordukları soru şuydu: “Neden bu kadar şanslı olduğunuzu düşünüyorsunuz? Neden kırk yedi kişinin canı alınırken sizin canının kurtulduğunu düşünüyorsunuz? Kendinizi gerçekten şanslı hissetmiyor musunuz?”

Ben de cevap verdim: “Hayır, kendimi pek şanslı hissetmiyorum. Treni kaçırmış olsaydım belki şanslı olabilirdim. Ama ben bu tür olayları şans meselesi

olarak görmüyorum. Yaşamımın Tanrı'nın elinde olduğunu biliyorum.”

“Peki diğer insanların yaşamı Tanrı'nın elinde değil miydi?” sorusu yöneltildi. “Kesinlikle öyleydi.”

Daha sonra pek çok hikâye dinledim. New Orleans'ta bazı arkadaşlarıyla buluşan bir çiftin hikâyesini duydum. Yataklı vagona kalıyorlarmış ama arkadaşlarının yataklı vagon için bileti yokmuş. Bunun üzerine çift yataklı vagondan çıkıp diğer vagonlardan birine geçmiş ve orada can vermişler. Nasıl bir şans?

Bana “Neden siz yaşadınız da bir başkası yaşamadı?” diye sordular. Şöyle dedim: “Bilmiyorum. Belki yarın Tanrı canımı alır. Bu gece de alabilirdi. Biliyorum ki o gece Tanrı'nın takdirine göre benim ölme zamanım değildi, ama diğer insanların ölme zamanıydı.” Saatte 110 kilometre hızla giden, köprü çöküp de üzerinde gidebileceği bir ray kalmayınca kontrolden çıkan o tren Tanrı'nın kontrolü dışında değildi. Makinistin kontrolü yoktu. Römorkör kaptanının da kontrolü yoktu. Yolcuların da kontrolü yoktu. Ama Tanrı'nın eli oradaydı.

Trajediyile başa çıkmak bizim için ne kadar zor olsa da, yaşamımın ve ölümümün Tanrı'nın ellerinde ol-

duğunu bilmek rahatlatıcıdır. Birisi bana “Bu konuda teolojik olarak ne öğrendin?” diye sordu. Şöyle dedim: “Size kulağa dindarca gelen bir açıklama yapabilirim ama gerçekten hiçbir şey öğrenmedim çünkü yaşamımın Tanrı’nın takdirinin elinde olduğunu zaten biliyordum. Bu kaza gerçekleşmeden önce de Tanrı’nın takdirine inanıyordum. Şimdi varoluşsal olarak bir şey öğrendim. Deneyimsel (yaşantısal) olarak bir şey öğrendim. Doktrinim bu durumun gerçekliği sayesinde doğrulandı.”

Öğrendiğim şey, asla güvende olmadığınızdır. Güvende olduğumu sandığım zamanlarda bile güvende değildim. Ama çelişkili olmasa da paradoksal bir şekilde her zaman güvende olduğumu da öğrendim. Yani, insani bir bakış açısıyla, asla gerçekten güvende değiliz, ama ilahi bir bakış açısıyla, eğer yaşamınız Tanrı’nın elindeyse, her zaman mükemmel bir güvenlik durumundasınız. Can verenler bile Tanrı’nın eliyle *güven içinde* can verdiler. Benim nihai güvenliğim ve emniyetim bu dünyaya yönelik planlarıma ve hükümlerime değil, Tanrı’nın hükümlerine dayanır. Ve eğer yaşamımın sona ermesi Tanrı’nın hükmüyse, ne Tanrı’nın ne de insanın üzerinde herhangi bir kontrole

sahip olmadığı kör ve kişisel olmayan güçlerin kurbanı olduğumu varsaymaktansa, bunun O'nun elinde olduğunu anlamayı tercih ederim.

Tanrı'nın gökten uzanıp o treni yakaladığını ve köprüden suya attığını kastetmiyorum. Bu kadar kaba bir şeyi kastetmiyorum. Ama eğer Tanrı'ya inanıyorsa, o zaman Alabama tren kazasında Tanrı'nın görünmez elinin egemen olduğuna inanmak zorundayız çünkü Tanrı'nın takdiri insan yollarının uzanamadığı yerlere kadar uzanır. Gecenin içine kadar uzanır. Batıklığa kadar uzanır. Karanlığa uzanır. Ateşin içine uzanır. Enkaza kadar uzanır. Yaşamınızın enkazına kadar uzanır ve yaşadığınız her kazaya kadar uzanır, çünkü biz Tanrı'nın bir takdir Tanrısı olduğuna inanıyoruz.

Dünyada neden ve sonuç diye bir şey olsa da, tüm güç nihai olarak Tanrı'ya aittir. Tanrı meydana gelen her şeyin en yüce nedenidir. Bunu doğrudan ya da hemen yapması gerekmez. Bu dünyada bulunan nedenler aracılığıyla çalışabilir ve çoğu zaman da çalışır, ancak O'nun egemenliği her şeyi kapsar ve nihayetinde kaza diye bir şey yoktur.

Şimdi, nedenler bizim için önemlidir. Çimlerin neden büyüdüğünü ve neden öldüğünü bilmemiz gerekir. Ağrılarımıza ve hastalıklarımıza neyin neden olduğunu öğrenmek için doktorlara gideriz. Ancak ikincil nedenlere bakma eğilimindeyizdir. Hristiyan'ın daha derine inmesi ve bu dünyanın geçici nedenlerinin arkasına bakması ve Tanrı'nın takdirinin görünmez elini görmesi gerekir.

İlahi Takdir ve Acı Çekme

Kutsal Kitap Tanrı'nın ulusları yükselttiğini ve alaşağı ettiğini öğretir. Kralları, prensleri ve yöneticileri O tayin eder ve onları tahtlarından indirir. Tanrı, Babil'e karşı yargılarını verdi ve Belşassar'ı utanç verici bir sona sürükledi. Ancak günümüzde tehlikeli bir varsayımda bulunma eğilimindeyiz: Tanrı'nın her zaman bizim tarafımızda olacağını varsayıyoruz.

Amerikan İç Savaşı sırasında, her iki taraftaki Hristiyanlar da Tanrı'nın kendi taraflarında olduğuna ikna olmuşlardı. Ancak savaşın sonucuna bakıldığında, Tanrı'nın her iki tarafın da yanında olmadığı açıktı çünkü her iki taraf da böyle bir çatışmayı kazanamazdı. Başkan Reagan'ın Soğuk Savaş'ın en ka-

ranlık anlarından birinde Sovyetler Birliği'nden "kötü imparatorluk" olarak söz ettiğini hatırlıyoruz. Körfez Savaşı'nda Saddam Hüseyin sıklıkla şeytani ya da kötülüğün vücut bulmuş hâli olarak tanımlanmıştı. Amerika Birleşik Devletleri'nde genellikle Tanrı'nın bizim tarafımızda olduğunu varsayız. Bu tehlikeli bir durumdur.

Eski Antlaşma tarihinde Tanrı, bir damadın geline söz verdiği gibi, İsrail halkına söz verdi. Yahve, İsrail'in Tanrısı'ydı. Onlara açık bir yazgı vaat etti. Onlara refah vaat etti. Onlarla bir antlaşma yaptı ama yine de itaatsizliklerinden ötürü, Tanrı takdiri gereği bazen kendi halkını diğer ulusların eliyle cezalandırarak terbiye etti.

Hakimler kitabı boyunca, İsrail Rab'bin gözündeki kötü olanı yaptığında, Tanrı İsrail'i ezmek için putperest ulusları ortaya çıkardı. Filistlileri, Midyanlıları ve diğerlerini İsrail'i tövbeye getirmek için kendi ilahi elinin araçları olarak kullandı. Eski Antlaşma'da Babil Esareti, Tanrı'nın kendi halkını yargılayan eli olarak görülür. Bu yüzden ne yaparsak yapalım, Tanrı'nın her zaman bizim için savaşacağı ve bizim tarafımızda olacağı gibi ölümcül bir varsayımda bulunmamalıyız.

Tanrı'nın Amerika Birleşik Devletleri üzerindeki yargısını uygulamak için kötü bir ulusu kullanması düşünülemez değildir. Tanrı Eski Antlaşma'da bir keresinde İsrail'in başına bunun gelmesine izin verdiğinde, Peygamber Habakkuk bu gerçekle umutsuzca mücadele etti. Kildaniler Tanrı'nın kendi halkını istila ettiğinde, Habakkuk soruyordu: "Tanrı bunun olmasına nasıl izin verebilir? O'nun adaleti nerede? O'nun iyilikseverliği nerede?" Habakkuk şöyle yazar: "Ya RAB, ne zamana dek seni yardıma çağıracağım, beni duymuyor musun? 'Zorbalık var' diye haykırıyorum sana, ama kurtarmıyorsun! Bunca kötülüğü bana neden gösteriyorsun, nasıl hoş görürsün bunca haksızlığı? Nereye baksam şiddet ve zorbalık var. Kavgaların, çekişmelerin sonu gelmiyor. Bu yüzden yasa işlemez oldu, bir türlü yerini bulmuyor hak. Kötüler doğruları kısıp almış ve böylece adalet saptırılıyor" (Hab. 1:2-4).

Peygamber şöyle diyor: "Ulusumuz darmadağınık durumda. Yabancı bir güç tarafından baskı altındayız. Şiddet dolu günler yaşıyoruz. Yasa bilinmezlik içinde ve doğru olanlar kendilerini tamamen güçsüz hissediyor." Mezmur yazarının daha önceki bir ağıtında da

benzer bir soru sorulmaktadır: “Neden kötüler başarılı olurken doğrular acı çekiyor?” (bkz. Mez. 73). Tanrı'nın eli tüm bunların neresindedir? Bunun gerçekleşmesine nasıl izin verebilir?

Habakkuk, Tanrı'yla tartışırken şikâyetine devam eder: “Ya RAB, kutsal Tanrım, öncesizlikten beri var olan sen değil misin? Sen ölmeyeceksin. Ya RAB, bizi yargılamak için Kildaniler'i mi seçtin? Ey sığınağımız, onlara mı verdin cezalandırma yetkisini? Kötüye bakamayacak kadar saftır gözlerin. Haksızlığı hoş görmezsin. Öyleyse nasıl hoş görürsün bu hain adamları? Doğrular kötülere yem olurken neden susuyorsun?” (Hab. 1:12-13).

Habakkuk, Tanrı'yı tanıyor ve O'nun karakterini anlıyordu. Tanrı'nın tamamen doğru olduğunu, kutsallığında mükemmel olduğunu biliyordu. Yine de Habakkuk şöyle dedi: “Tanrım, Sen o kadar kutsalsın ki, kötülüğe bakamazsın bile. Onu görmeye bile dayanamazsın, ama işte o burada ve sen bu konuda hiçbir şey yapmıyorsun. Sessizsin, hareketsizsin ve kötülük her fırsatta zafer kazanıyor.” Basitçe ifade etmek gerekirse, Habakkuk'un sorduğu soru şudur: “Tanrı

nerede?” Peygamber, Tanrı’nın yokluğuna dair derin bir hissiyat içindeydi.

Şimdi, biz Habakkuk’u azarlayabiliriz. Kutsal Kitabı’nı okuyup okumadığını ve kendi tarihini bilip bilmediğini sorabiliriz. Tanrı’nın yolları hakkında bir şey bilip bilmediğini sorabiliriz; O’nun uzun süren acılarını, sabrını ve bir süre için adaletsizlik hüküm sürse bile adalet terazisini düzeltme vaadini bilip bilmediğini sorabiliriz.

Ama Habakkuk şöyle der: “Gözcü kuleme çıkacağım, bekleyeceğim ve açlık grevindeki biri gibi orada kalacağım. Orada kalacağım ve bekleyeceğim, Tanrım, sen sorularıma cevap verene kadar, sen buna uygun bir yanıt verene kadar. Çünkü kutsal bir Tanrı’nın bu kötülüğü müsamaha göstermesi doğru değil” (bkz. Hab. 2:1).

Bu Habakkuk için tehlikeli bir pozisyon olabilirdi. Eğer Tanrı’ya, “Burada duracağım ve senden bir yanıt talep edeceğim. Kötülüğe bir saniye daha müsamaha göstermeni istemiyorum” deseydim, Tanrı bana şöyle diyebilirdi: “Eğer kötülüğe bir saniye daha müsamaha göstermemi istemiyorsan, o zaman seni yok etmek zorunda kalacağım. Ben sana karşı sabırlı davranırken,

sen benim başkalarının kötülüklerine olan müsama-hamdan şikâyet ediyorsun.” Ama Tanrı Habakkuk’a bunu söylemedi.

Bunun yerine Tanrı Habakkuk’a şöyle dedi: “Gö-receklerini taş levhalara oyarak yaz. Öyle ki, herkes bir çırpıda okusun. Bu olayların zamanı gelmedi henüz. Sonun belirtileridir bunlar ve yalan değildir. Geciki-yormuş gibi görünse de bekle olacakları, kesinlikle olacak, gecikmeyecek” (Hab. 2:2-3). Tanrı şöyle diyor: “Benim takdirime göre takvimi ben belirlerim. Tarih-leri ben belirlerim. Egemenliğimi kendi yolumda ve kendi zamanımda gösteririm. Ziyaretimin ne zaman gerçekleşeceğini bilemezsiniz. Ama gelecektir.”

Tanrı kendi halkını cezalandırmak için Kildanile-rin elini kullanıyordu. Kildaniler herhâlde Tanrı’nın kendi taraflarında olduğunu düşünüyorlardı. Ama Tanrı bir süreliğine kendi halkını yargılamak için, kendi halkından çok daha kötü bir ulusu kullanmış olsa da, Kildaniler de zamanı gelince yargılarını ala-caklardı.

Tanrı’nın evrendeki egemen yönetiminde vaat et-tiği tek şey adalettir. İşte bu noktada zorlanırsınız, çünkü bu dünyada her zaman adaletsizliği görür ve yaşırsınız.

Adaleti mahkemelerde ararız ve yargıçların kararlarından tatmin olmayız.

Bir mahkeme bir karar verdiğinde, bir üst mahkemeye itiraz edebilir ve davayı tekrar görebiliriz. Adaletin yerini bulduğu konusunda hâlâ tatmin olmamışsak, Yüksek Mahkeme'ye kadar temyize gidebiliriz. Ancak o zaman bile Yüksek Mahkeme'nin yanlış bir isimlendirme olduğunun farkındayız. Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi evrenin Yüksek Mahkemesi değildir ve Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'nin bile adil olmayan kararlar verebileceğini biliyoruz.

Şöyle sorarız: “Bu adaletsizliği kim düzeltecek? Adalet terazisini yeniden kim doğru tartacak?” Tanrı da, “Bu benim görevim” der. O, göğün ve yerin Yargıcı'dır ve yargı vaat eder; teraziyi mükemmel bir şekilde dengeleyecektir. Şimdi, geciken adaletin unutulmuş adalet olduğundan şikâyet edebiliriz. Ancak gecikme olsa bile, içinde ne tür bir adaletsizlik bulunursa bulunsun, Tanrı bunu düzeltecektir. Bu O'nun bize verdiği vaattir. Habakkuk'a verdiği yanıt da budur. Peygambere bir gün belirlediğini ve yavaş görünse de peygamberin onu beklemesi gerektiğini söyler, çünkü o gün kesinlikle gelecektir (bkz. 2:3).

Kutsalların sona dek dayanması soyut bir doktrin değildir. Hristiyan imanının ve umudunun sonuna kadar tecrübe edilmesidir ve temelde gelecek için Tanrı'ya güvenmeyi içerir, çünkü Tanrı'nın halkı için bir gelecek vardır. Ancak dünyadaki en zor şeylerden biri bunu beklemektir. Sabır bir erdemdir. Gerçekten de Tanrı'nın Ruhu'nun bir meyvesidir; onun yardımı olmadan sabırsızlığımız içinde ölürüz. Ama Tanrı gelir ve Habakkuk'a kendisini gösterir: “Ya RAB, ününü duydum ve yaptıklarının karşısında ürperdim. Günümüzde de aynı şeyleri yap, ya RAB, şimdi herkes bilsin neler yapabildiğini. Öfkeliyken merhametini anımsa” (3:2). İşte uyanış için dua eden bir kutsal. Günümüzle bundan daha fazla ilgili olabilecek bir metin düşünemiyorum.

Sonra Habakkuk şöyle der: “... Kutsal Tanrı Paran Dağı'ndan geldi. Görkemi kapladı gökleri, O'na sunulan övgüler dünyayı doldurdu. Güneş gibi parlıyor, elleri ışık saçıyor. Gücünün gizi ellerinde. Yayılıyor salgın hastalıklar önüsıra, ardısıra da ölümcül hastalıklar. Duruşuyla dünyayı sarstı, titretti ulusları bakışıyla, yaşlı dağlar darmadağın oldu” (3-6. ayetler).

Daha sonra Tanrı'nın yargı elinin kötü ulusların üzerine düştüğünü görür. "Sesini duyunca yüreğim hopladı, seğirdi dudaklarım, kemiklerim eridi sanki, çözüldü dizlerimin bağı" (16. ayet).

Bazen korku bizi öylesine yoğun ve güçlü bir şekilde etkiler ki, bedenlerimiz istemeden tepki verir. Bedenimiz titremeye başlar. Habakkuk şöyle der: "Seğirdi dudaklarım." Hiç incinmiş küçük bir çocuğun ağlamamak için kendini zor tuttuğunu gördünüz mü? Ama gözyaşlarının akmak üzere olduğunu ve hıçkırıkların gelmek üzere olduğunu bilirsiniz, çünkü alt dudagının titremeye başladığını görürsünüz. Titremeye başlar ve bunun geleceğini bilirsiniz. İşte yetişkin bir adam, vücudu sallanıyor, titriyor ve dudakları seğiriyor. "Kemiklerim eridi sanki" diyor.

Habakkuk'un diri Tanrı'yla karşılaştığı ve kendi ruhunda bir uyanış, güveninde bir yenilenme ve ilahi takdire olan inancında bir canlanma yaşadığı bu deneyimden sonra, kitabı zaferle sona erer. Bence tüm Eski Antlaşma'daki en zaferli metinlerden biridir: "Tomurcuklanmasa incir ağaçları, asmalar üzüm vermeseyse, boşa gitse de zeytine verilen emek, tarlalar ürün

vermese de, boşalsa da davar ağılları, sığır kalmasa da ahırlarda...” (17. ayet).

Habakkuk tarım ekonomisine sahip bir tarım toplumunda yaşıyor ve şöyle diyor: “Eğer tüm ürünlerimiz boşa giderse, tüm hayvanlarımız kesilirse...” Bu, “Wall Street borsası dibe vurursa, Birleşik Devletler’deki tüm sanayi pas tutarsa, ulusumuzun konutları çökerse...” demek gibidir. Habakkuk bu dünyada güvendiği her şey yıkılsa bile, “yine [de] ... RAB sayesinde, ... kurtuluşu[nun] Tanrısı sayesinde sevineceği[ni]” söyler (18. ayet). Bu, Tanrı’nın ilahi takdirine inanan bir adamdır.

Siz hiç Habakkuk gibi yaşadınız mı? Hayatınızdaki olaylardan dolayı Tanrı’nın tüm bunlarda ne yaptığını anlayamayacak kadar hayal kırıklığına uğradınız mı? Hiç Tanrı’ya kızdığınız oldu mu? “Tanrım, eğer gerçekten oradaysan, eğer gerçekten doğruysan, eğer gerçekten adilsen, bunun bana ya da arkadaşlarıma olmasına nasıl izin verirsin?” demek için öfkeyle yumruğunuzu O’nun yüzüne doğru salladınız mı? Yaşamın trajedileri, bu dünyada var olan kötülükler mantıklı gelmiyordur. Tanrı’nın kutsallığına uymazlar.

Tepki verdiğimiz şey de bu, değil mi? Habakkuk şöyle der: “Tanrım, sen adaletsizliğe bakamayacak kadar kutsalsın ama yine de etrafımızda gerçekleşen tüm bu kötülükleri izliyorsun ve bu konuda hiçbir şey yapmıyorsun.” Ama aldığı cevap neydi? Tanrı, biz net gördüğümüzü düşünsek de, O’nun her şeyi daha net gördüğünü söyler. Ve gecikiyor olsa da, O’nun zamanında ve O’nun yöntemiyle masumların aklanacağını ve suçluların cezalandırılacağını vaat eder. Biz sadece Rab’bi bekleyeceğiz. Tanrı’nın vaadi budur. Bu yüzden kimseden öç almamalıyız, çünkü Tanrı şu anda doğru olmayan her şeyi düzelterceğine söz vermiştir.

İlahi Takdir ve Kötülük

Tanrı'nın takdiri anlık olaylar ve dünyanın en küçük ayrıntıları olmak üzere her şeyi kapsar. İnsanı bir bakış açısıyla trajediler ya da kazalar olarak tanımladığımız bu dünyadaki deneyimleri bile kapsar.

Tanrı'nın takdirinin kötülüğün varlığıyla nasıl bir ilişkisi olduğunu merak ettiğimizde özellikle ızdırap duyarız. Kötülük sorunu Tanrı'nın iyilikseverliğine o kadar gölge düşürür ki, 2. bölümde öğrendiğimiz gibi, filozof John Stuart Mill bir keresinde hem her şeye gücü yeten hem de iyiliksever olduğu düşünülen bir Tanrı'ya inanamayacağını çünkü Tanrı'nın aynı anda

hem mutlak güce sahip hem de tamamen iyi olamayacağını söylemiştir. Şüpheciler, bu dünyada acı ve ızdırabın varlığının iyi, adil, iyiliksever, güçlü bir takdir fikriyle bağdaşmadığını varsaymaktadır.

Mill'in akıl yürütmesinin şu şekilde olduğunu hatırlayalım: Eğer Tanrı bu dünyada acının ve kötülüğün varlığını görüyor ve bunu durdurmak için gücünü kullanmıyorsa, o zaman iyi ve sevgi dolu değildir. Eğer sevgi dolu ve iyi ise ve bunu durdurmuyorsa, o zaman her şeye gücü yeten değildir demektir.

Harold Kushner, *When Bad Things Happen to Good People* (*İyi İnsanların Başına Kötü Şeyler Gelince*) adlı kitabında bu ikilem hakkında yazmıştır. Kushner, Tanrı'nın her şeye gücünün yetmesinin, Tanrı'nın iyiliği tarafından yutulmasına izin vermiştir çünkü son tahlilde, din adamı bize insanlık durumunu önemseyen ama bu konuda bir şey yapmaktan aciz bir Tanrı sunmaktadır. Tanrı en iyi ihtimalle ilahi bir seyircidir. İnsanlık durumunun acısını hafifletmek için yaptığından daha fazlasını yapamaz.

Bu kötülük sorunudur. En büyük felsefi sorudur. Kötülük sorunu doğadaki kusurlarla, fırtınaların, sellerin ve yangınların şiddetiyle ilgilenir. Habakkuk'un

kötü ulusların neden masum ulusları ezebildiğini sorguladığı gibi, uluslararası ölçekteki sorunlarla ilgilenir. Ve acı ve trajediyle karşılaştığında şu soruyu soran bireyin sorunuyla ilgilenir: “Neden? Tanrı bunun olmasına nasıl izin veriyor?”

Uzmanlar ve teologlar Kutsal Kitap’taki bazı metinleri, İsa’nın zaman zaman bize biraz sert gelen öğretileri olan *phrases durae* ya da “zor sözler” olarak kategorize ederler. Bu öğretiler grubuna İsa’nın son yargı ve cehennem gerçeği hakkındaki sözleri de dahildir. Bu bizim için zordur. Bu konularla mücadele ederiz.

Bu zor sözlerden biri Luka tarafından bizim için kaydedilmiştir: “O sırada bazı kişiler gelip İsa’ya bir haber getirdiler. Pilatus’un nasıl bazı Celileliler’i öldürüp kanlarını kendi kestikleri kurbanların kanına kattığını anlattılar” (Lu. 13:1).

Pontius Pilatus’un valiliği sırasında çirkin bir olay meydana gelmişti. Romalı askerler Celile’deki bir Yahudi mabedine girmiş ve ibadet için toplanmış olan halkı katletmişlerdi. Sunakta kurbanlar sunulurken, tapınan insanların kanı boğa ve keçilerin kanıyla karışmıştı. Bunun üzerine halk İsa’ya gelip sordu: “Buna ne dersin, İsa? Sen büyük din adamısın. Sen büyük

öğretmensin. Bunu bizim için açıkla. Tanrı, ibadetin ortasında olan insanların katledilebildiği bu rezaletin gerçekleşmesine nasıl izin verebilir?”

Aynı şeyin günümüzde de yaşandığını gördük. Bunun İsrail’de, New York’ta ve Pittsburgh’da gerçekleştiğini gördük. Bu insanların İsa’ya yönelttiği soruyu biz de yöneltmeye meyilli olabiliriz. “İsa, Tanrı neredeydi? Pilatus, Celilelilerin kanını kurbanlarla karıştırırken O neredeydi?”

Peki İsa’nın yanıtı ne oldu? Şöyle mi dedi? “Bunu duyduğuma çok üzüldüm. Babamın sizi korumaya çok önem verdiğini biliyorum. Size O’nun kırdaki zambakları ve havadaki kuşları gözettiğini söylemiştim. Ancak bu evrenin, bu kozmosun yönetimi o kadar zorlu ki, bu özel durumda Tanrı bu insan olayını gözden kaçırdı. Bunu O’na bildireceğim ve gelecekte daha dikkatli olmasını isteyeceğim.” İsa’nın söylediğinin bu olmadığını biliyorsunuz. İsa’nın cevabı sert bir sözdür: “Böyle acı çeken bu Celileliler’in, bütün öbür Celileliler’den daha günahlı olduğunu mu sanıyorsunuz?” (2. ayet).

İsa’nın sorusu önemli bir teolojik soruyu gündeme getirir. Bu dünyada yaşadığımız acı ve ızdırıp, taşıdı-

ğımız suçluluk derecesiyle bire bir örtüşüyor mu? Bir grup insan bir kazada ölürken diğerleri kurtulduğunda, ölenlerin kurtululardan daha kötü olduğu sonucuna varabilir miyiz?

Alabama tren kazasından sonra bana bu soru soruldu. “Neden sen kurtuldun da diğer insanlar can verdi?” İnsanlar Tanrı’nın benden memnun olduğunu ve ölen o zavallı canlardan hoşnut olmadığını söylememi mi istiyorlardı? Tanrı böyle bir sonuca varmamızı yasaklamıştır. İsa, bu trajediler gerçekleştiğinde, acı çekenlerin canı bağışlananlardan çok daha doğru olabileceğini kabul eder ve bunun farkındadır. İsa bu tür şeylere maruz kaldıkları için ölenlerin diğer tüm Celilelilerden daha kötü günahkâr oldukları varsayımına izin vermemektedir.

Belki de İsa’nın devam etmesini ve “Burada bir adaletsizlik olduğunun farkındayım ve Tanrı son günde bunu düzeltecektir” demesini beklerdik, ama O’nun vardığı sonuç bu değildir. Soruyu soranlara bakar ve şöyle der: “Size hayır diyorum. Ama tövbe etmezseniz, hepiniz böyle mahvolacaksınız” (5. ayet).

Bu noktada İsa, Tanrı’nın hem iyi olup hem de evreninde insanların acı ve ızdırap çekmesine, kazalara

ve trajedilere izin veremeyeceğini söyleyen John Stuart Mill'in itirazını yanıtlamaktadır. Klasik Hristiyanlık, Mill'e bu dünyada acı ve ızdırabın var olmasının nedeninin Tanrı'nın iyi olması olduğunu ve iyi bir Tanrı ve iyi bir Yargıç'ın kötülüğün cezasız kalmasına izin vermeyeceğini söyleyecektir.

Kutsal Kitap bize eninde sonunda günah işlediğimiz için acı çektiğimizi ve öldüğümüzü söyler. Bu, bu dünyada suçumuz ve günahımızın derecesiyle doğru orantılı olarak acı çektiğimiz anlamına gelmez. Ancak yüce Tanrı'nın önünde günahsız masum insanlar olarak da acı çekmeyiz. Diğer insanlarla ilişki içinde yaşadığımız yatay düzlem ile Tanrı'yla olan ilişkimizin dikey düzlemi arasındaki farkı hatırlamalıyız. Bu yatay düzlemde, sizin ve benim yaşadığımız düzlemde, bazen ben size adaletsiz davranacağım ve siz de bana adaletsiz davranacaksınız. Siz beni inciteceksiniz ve ben de sizi haklı bir neden olmaksızın inciteceğim. Hepimiz insanlara iftira attık ve hepimiz insanlar tarafından iftiraya uğradık, ama Tanrı tarafından asla iftiraya uğramadık. Tanrı tarafından hiçbir zaman haksız yere suçlanmadık ya da Tanrı'nın elinden haksız yere acı çekmedik.

Bunu nasıl anlayabiliriz? İsa, “Tövbe etmezseniz, hepiniz böyle mahvolacaksınız” derken ne demek istiyor? Unutmayın ki, İsa’ya sorularıyla gelen insanların kafası karışıktır çünkü bir şey onları şaşırtmıştır. Acı çekmek onları şaşırtmıştır. Tanrı’nın böyle şeylerin olmasına izin vermesine şaşırmışlardır. Şaşkınlıklarının odak noktası insanların çektiği acılardır.

İsa onlara ve bize yanlış soruyu sorduklarını söyler. Bizi şaşırtması gereken şey, Tanrı’nın bizi herhangi bir süre için bağışlamasıdır. Bizi şaşırtması gereken şey O’nun adaletinin tezahürü değil, merhametinin tezahürüdür, çünkü tövbe etmezsek hepimiz aynı şekilde mahvolacağız. İsa’nın ima ettiğine göre, henüz mahvolmamış olmamızın tek nedeni adalet değil, merhamettir.

Buradaki varsayımlar basittir. Varsayımlar Tanrı’nın kutsal ve adil olduğu ve bizim olmadığımızdır. Biz günahkârların adil ve kutsal bir Tanrı’nın huzurunda sahip olduğumuz yaşam, merhamet ve lütuf dolu bir yaşamdır.

İsa şöyle devam eder: “Size hayır diyorum. Ama tövbe etmezseniz, hepiniz böyle mahvolacaksınız. Ya da, Şiloah’taki kule üzerlerine yıkılınca ölen o on sekiz

kişinin, Yerusâlim'de yaşayan öbür insanların hepsinden daha suçlu olduğunu mu sanıyorsunuz?" (3-4. ayetler). İnsanlar Şiloam'da bir tapınak inşa ediyorlardı ve hiçbir neden yokken tapınak yıkıldı ve düşen tapınağın yolunda bulunan on sekiz talihsiz insan ezilerek öldü.

Bazıları tapınağın yıkıldığı o öğleden sonra Tanrı'nın şekerleme yaptığını söyleyebilir. Ya da başka bir şeyle meşguldü ve dikkati bir anlığına düşen kuleden başka yöne kaydı. Ama İsa'nın söylediği bu değildir. O, kurban kesimi sırasında Pilatus'un askerlerinin vahşice davranışlarına verdiği tepkinin aynısını, yıkılan tapınağın trajedisine de verdi. "Size hayır diyorum. Ama tövbe etmezseniz, hepiniz böyle mahvolacaksınız" der (5. ayet).

Hristiyanlık dünyasında en popüler ilahilerden biri Amazing Grace (Şaşırtıcı Lütuf) ilahisidir. İsmi-nin uygun olduğundan emin değilim, çünkü bu gibi sorular gündeme geldiğinde, bizi şaşırtan şeyin lütuf değil, adalet olduğu açıktır. Tanrı'nın sabrını, merhametini ve iyilikseverliğini farz eder ve varsayız. Acı bir şey vuku bulduğunda, O'nun lütfuna o kadar alışmışızdır ki, irkilir, şaşırır ve "Tanrım, bunun başıma gelmesine nasıl izin verirsin?" diyerek öfkeleniriz.

İsa bu noktada bize kısa bir çağrı yapar. O şefkatlidir, ilgilidir ve çobanlık eder. İnsanların acı ve ızdıraplarının ortasında onlara karşı kaba ve kötü değildir. O'nun ne kadar şefkatli olduğunu biliyoruz. Yine de bu olayla Tanrı insanlara şunu hatırlatır: Tanrı'nın merhameti üzerinde hiçbir mevcut hakkımız yoktur ve başımıza acı bir şey gelirse, bu Tanrı'nın adaletsiz olmasından değildir. Böyle şeylerin olmasına izin vermesinin bir nedeni vardır. Her durumda Tanrı'nın bunların olmasına neden izin verdiğini bilmesek de, bildiğimiz tek şey Tanrı'nın tapınağın yıkılmasına izin vermekle kutsal olmayan, doğru olmayan ya da adaletsiz bir şekilde davranmadığıdır.

Tanrı'nın önünde diz çöktüğümde, önünden geçtiğim her binanın başıma yıkılmasını hak ettiğimi biliyorum. Ve bir sonraki bina düşüp beni paramparça ederse, Tanrı'ya sadece bana verdiği lütuf ve bu dünyada pek çok kez üzerime döktüğü merhamet için şükredebilirim.

Lütuf bizim için olması gerektiği kadar şaşırtıcı değildir. Hristiyanlar olarak lütuf konusunda varsayım da bulunma, Tanrı'nın bize lütüfkâr davranmak zorunda olduğunu düşünme eğilimimiz vardır ve lütfun

ne olduğunu unuturuz. Tanımı gereği, lütuf gönüllü ve özgürdür; zorunlu değildir. Eğer Tanrı'nın bize belli bir şekilde davranması gerekseydi, bu lütuf değil, adalet olurdu.

Lütfun lütufkârlığını anlayabilmemiz için adalet ile lütuf arasındaki bu ayrımı zihnimizde netleştirmeliyiz, çünkü lütuf Tanrı'yla olan ilişkimizin özü ve merkezidir. Lütuf sayesinde yaşarız. Lütuf sayesinde sonsuza dek yaşarız. Lütuf sayesinde kurtuluruz ve sadece lütuf sayesinde kurtuluruz.

Eyüp'ün Örneği

Acı ve ızdırap sorununa bakarken, Habakkuk ve Yeni Antlaşma'daki insanlarla birlikte, "Tanrı tüm bunların neresinde? Tanrı nasıl olur da acı çekilmesine izin verir?" diye sorduk.

Kutsal Yazılar'daki pek çok bölüm bu sorulara bir ölçüde yanıt verir, ancak acı ve ızdırap sorununa Kutsal Kitap'ta verilen en ünlü ve en kapsamlı yanıt Eski Antlaşma'nın Eyüp kitabıdır.

Hikâye neredeyse bir dramının ilk perdesi gibi başlar. Birinci sahne cennette, suçlayıcı Şeytan'ın Tanrı'nın tahtının önüne geldiği yerdir. Yeryüzünde bir o yana bir bu yana yürüyerek gelir ve sonra Tanrı'nın

huzuruna girerek O'nunla alay eder. Şeytan şöyle der: "Şu yaratılışa bir bakın. Tam bir karmaşa. Kendi kutsal suretinde yarattığın yaratıklarına bak. Beni takip ediyorlar. Benim yolumda yürüyorlar. Yasalarımaya sadık ve bağlılar. Onları parmağımdaya oynatıyorum."

Tanrı, Şeytan'la tartışmaz. Bunun yerine şöyle der: "Kulum Eyüp'e bakıp da düşündün mü?" (Eyü. 1:8). O dürüst bir adamdır. Namusludur. Bana itaat eder.

Şeytan'ın dudaklarından alaycılık damlamaya başlar. "Eyüp Tanrı'dan boşuna mı korkuyor?" (9. ayet). Haydi ama, Tanrı. Elbette Eyüp seni izliyor. Elbette, Eyüp sana itaat ediyor. Elbette senin buyruklarını dinliyor. Neden dinlemesin ki? Onu dünyanın en zengin adamı yaptın. Ona yüreğinin arzularının her birini verdin. Adam akla gelebilecek her şekilde, yeryüzündeki diğer herkesten daha fazla zenginleşiyor. Tanrı, onu bir çitle çevirdin. Takdirinle onu o kadar çok korudun, takdirinle onu o kadar çok kutsadın ki, beni dinlemeye gerek duymuyor. Ama ona ulaşmama izin ver. Çiti kaldır ya da çitin içine bir kapı koy. Bırak, onu deneyeyim. Onu ayartmama izin ver. Bakalım, senin sadık kulun beni takip etmeye ve sana lanet etmeye başlayıncaya kadar ne kadar zaman geçecek?

Meydan okuma budur. Tanrı da bunu kabul eder. Şeytan'ın Eyüp'e bir insanın başına gelebilecek her türlü eziyeti yapmasına izin verir: acı, keder, yoksulluk, hastalık. Ama Tanrı Şeytan'ın Eyüp'ün canını almasını engeller. Şimdi okuyalım ve Eyüp'e ne olduğunu görelim.

RAB Şeytan'a, "Peki" dedi, "Sahip olduğu her şeyi senin eline bırakıyorum, yalnız kendisine dokunma." Böylece Şeytan RAB bin huzurundan ayrıldı.

Bir gün Eyüp'ün oğullarıyla kızları ağabeylerinin evinde yemek yiyip şarap içerken bir ulak gelip Eyüp'e şöyle dedi: "Öküzler çift sürüyor, eşekler onların yanında otluyordu. Sabalılar baskın yaptı, hepsini alıp götürdü. Uşakları kılıçtan geçirdiler. Yalnız ben kaçıp kurtuldum sana durumu bildirmek için." O daha sözünü bitirmeden başka bir ulak gelip, "Tanrı ateş yağdırdı" dedi, "Koyunlarla uşakları yakıp küle çevirdi. Yalnızca ben kaçıp kurtuldum durumu sana bildirmek için." O daha sözünü bitirmeden başka bir ulak gelip, "Kildaniler üç bölük halinde de-

velere saldırdı” dedi, “Hepsini alıp götürdüler, uşakları kılıçtan geçirdiler. Yalnızca ben kurtuldum durumu sana bildirmek için.” O daha sözünü bitirmeden başka bir ulak gelip, “Oğullarınla kızların ağabeylerinin evinde yemek yiyip şarap içerken ansızın çölden şiddetli bir rüzgar esti” dedi, “Evin dört köşesine çarptı; ev gençlerin üzerine yıkıldı, hepsi öldü. Yalnız ben kurtuldum durumu sana bildirmek için.”

Bunun üzerine Eyüp kalktı, kaftanını yırtıp saçını sakalını kesti, yere kapanıp tapındı.
(12-20. ayetler)

Bu, tüm Kutsal Yazılar'daki en inanılmaz ifadelerden biridir. Sabalılar hayvanlarını elinden almış, rüzgâr ailesini yok etmiş, Kildaniler develerini çalmış ve hizmetkârlarını öldürmüştü; Eyüp'ün sahip olduğu her değerli şey elinden alınmıştı. Ve Eyüp kederlendi. Giysilerini yırttı. Yere düştü. Ama yere düştüğünde şöyle dedi: “Bu dünyaya çıplak geldim, çıplak gideceğim. RAB verdi, RAB aldı, RAB'bin adına övgüler olsun” (21. ayet).

Elinde kalan tek şey karısı ve Tanrı'ydı. Karısı çocuklarının kaybını paylaşmıştı. Karısı servetlerinin, hayvanlarının, binalarının, mallarının ve statülerinin kaybını paylaşmıştı. Ve Ūs'un önde gelen kadını şimdi, şehirdeki herkes onlarla alay ederken, kocasının yanında bir gübre tepesinde oturmak zorunda kalmıştır. Bu durumdayken erkeğinin yanında duracak mıdır? Tanrı'nın onu yarattığı yardımcı eş olacak mıdır? Kocasını hastalığa yakalandığında ve bedeni çürümeye başladığında ona teselli getirecek midir? Hayır. Eyüp'e gelip, "Tanrı'ya söv de öl bari!" der (2:9). Bazı insanlar bu sözlere, kocasının çektiği acıların sona ermesini isteyen, sevgi dolu, şefkatli ve ilgili bir kadının sözleri olarak bakarlar. Ama hangi şefkatli, nazik ve harika eş kocasının ızdırabını, onu Şeytan'a teslim ederek ve Tanrı'ya lanet etmesini önererek sona erdirmeye çalışır? "Tanrı'ya söv de öl bari!" Ama Eyüp şöyle cevap verir: "Beni öldürse bile O'na güvenim sarsılmaz" (13:15).

Bu dramadaki oyuncular kimlerdir? Bu dramadaki karakterler Eyüp, Kildaniler, Sabalılar, Şeytan ve Tanrı'dır. Burada kimin isteği (iradesi) yerine gelmektedir? Son yargı gününde Tanrı'nın önünde dururken Kilda-

nilerin ve Sabalıların yakarışlarını duyduğumuzu hayal edebiliriz. Tanrı şöyle der: “Sizi hatırlıyorum Kildaniler. Siz Sabalıları hatırlıyorum. Eyüp’ün hayvanlarını yok eden, develerini çalan, mallarını elinden alan ve hizmetkârlarını öldürenler sizlersiniz. İşte size cezam.” Ama onlar kendilerini savunmak için şöyle derler: “Ey Tanrım, sen bunu yapamazsın. Bunu bize Şeytan yaptırdı. Biz sadece Şeytan’ın elindeki aletlerdik.”

Kildaniler ve Sabalılar bu dramda özgürlüklerini mi kaybettiler? Şeytan tarafından zorlandılar mı? Eyüp’ün sığırlarını çaldıklarında özgür ahlaki failer olarak hareket etmiyorlar mıydı? Elbette öyle hareket ediyorlardı. Şeytan bazı masum, saf, dürüst, doğru Sabalıları ve Kildanileri keşfetmedi ve daha sonra kendi isteğini yaptırmak için onları kuklalara indirgemek için yüreklerinde kötülük yaratmadı. Hayır, Sabalılar ve Kildaniler başından beri sığır hırsızıydılar. Yıllardır bu hayvanlara göz dikmişler ve onları arzulamışlardı, ama Eyüp’ün çevresini saran çitten geçememişlerdi. Şeytan, “Hadi gidip Eyüp’ü alalım” dediğinde, fırsatın üzerine atlamak için sabırsızlandılar.

Kildanilerin niyetleri ve seçimleri kötüydü. Şeytan’ın güdüleri de tamamen kötüydü. Ama bu drama-

da karakterini sorguladığımız diğer karakter Tanrı'dır. Tanrı son gün şöyle diyebilir mi? "Eyüp'e ben dokunmadım. Bunu yapan Şeytan'dı. Sabalılar ya da Kildaniler yaptı. Ben suçsuzum" diyebilir mi? Hayır, Tanrı bunu yapması için Şeytan'ı görevlendirdi ve Sabalıların ve Kildanilerin suç teşkil eden eylemleri Tanrı'nın kontrolü, takdiri ve egemen yetkisi altındaydı; Tanrı tüm bunların olmasına izin verdi. Tanrı'nın şöyle dediğini hayal edebiliriz: "Evet, bunu kendi yüceliğimi göstermek, kötü olanın ağzını kapatmak ve Şeytan'ın iftira attığı adamın dürüstlüğünü haklı çıkarmak için yaptım."

Tanrı'nın bu acı, ızdırap ve sefalete dahiliyeti tamamen doğruydu. Ancak Eyüp'ün kendisinin ikna olmadığı bir an geldi. Eyüp her gün gelip kendisine söylenen (sözde) "tesellicilerin" kıkırdayan dillerini dinlemek zorunda kaldı: "Eyüp, bu senin hatan. Sadece taşıdığın suçla orantılı olarak acı çekiyorsun. Tövbe etmen gereken gizli bir günahın olmasa Tanrı başına bunların gelmesine asla izin vermezdi. Acı çeken insanların en sefilisin, çünkü günahkârların başı olmalısın ve tövbe etmelisin."

Eyüp vicdanını yokladı. Aslında şöyle dedi: “Ne için tövbe edeyim? Ne yaptığımı göremeyecek kadar kötü biri miyim?” Sonra öfkeyle yumruğunu Tanrı'nın yüzüne doğru sallamaya ve Tanrı'ya nedenini sormaya başlar. Ve Tanrı yanıt vermez. Eyüp daha da sinirlenir ve tekrar sorar. Sonunda Tanrı Eyüp'e yanıt verir. “RAB kasırganın içinden Eyüp'ü şöyle yanıtladı: ‘Bilgisizce sözlerle tasarımı karartan bu adam kim?’ ” (Eyü. 38:1-2).

Bu azarlamanın gücünü duyuyor musunuz? Tanrı ona şöyle diyor: “Bilgisizce sözlerle tasarımı karartan bu adam kim? Dikkat et, Eyüp! Benim tasarılarımın mükemmel bilgeliğine gölge düşürüyorsun. Sen her şeyi bilen bir bakış açısıyla değil, tam bir cehaletle konuşuyorsun. Ne hakkında konuştuğunu bilmiyorsun. Şimdi de beni mi yargılıyorsun? Teolojik sorularına yanıt vermemi mi istiyorsun? Beni sorguya mı çekmek istiyorsun? Sorularını yanıtlayacağım, ama yanıtlamadan önce, bazılarını benim için yanıtlamanı istiyorum. Bir erkek gibi çık karşıma; ben seni sorgulayacağım ve sen de bana yanıt vereceksin. İşte birinci soru, Eyüp: Ben dünyanın temellerini atarken sen neredeydin?”

Tanrı, Eyüp'ün yanıt vermesine fırsat vermez, ama biz Eyüp'ün aklından geçen yanıtı biliyoruz. “Tanrım, ben hiçbir yerde değildim. Sen dünyanın temellerini attığında ben var bile değildim. Sen ezelden ebede kadar varsın; ben yokum. Sen ezelisin. Sonsuzsun. Ben geçiciyim. Ben sonluyum.”

“Soruya cevap ver, Eyüp. Dünyanın ölçülerini kim saptadı? Sabah yıldızları birlikte şarkı söylerken ve Tanrı'nın bütün oğulları sevinçle çığırırken, kim koydu köşe taşını? Denizin ardından kapıları kim kapadı? Bulutları ve giysilerini kim yarattı? Gökyüzünün sınırlarını kim belirledi? Sen ömründe sabaha buyruk verdin mi, şafağa yerini gösterdin mi?” (bkz. 38. bölüm).

İki bölüm boyunca Tanrı Eyüp'ü sorguya çeker. “Oryon'un bağlarını çözebilir misin? Livyatan'ı üç kiloluk bir misinayla çekip çıkarabilir misin?” Bu iki buçuk bölümden sonra Tanrı Eyüp'ün sorusunu asla yanıtlamaz.

Tanrı'nın Eyüp'ün sorularını yanıtlamasının tek yolu, bunu cennete saklaması değildir; Tanrı bunu kendisiyle yanıtlamaktadır. Ve çoğu zaman bizim sorularımızı da ancak bu şekilde yanıtlar. Bu Eyüp üzerinde ilahi bir zorbalık egzersizi değil, Tanrı'nın doğası

ve karakteri hakkında hızlandırılmış bir derstir. “Eyüp, kim olduğuma bak. Eyüp, bana güvenebilirsin.”

Eyüp Tanrı'nın bu muhteşem açıklamasını gördükten sonra, “Ağzımı elimle kapıyorum” der (40:4). Artık konuşmayacağım. Kendimden öğreniyorum, toz ve kül içinde tövbe ediyorum. Eyüp yaşadığı sefalet içinde aklını yitirdiğini ve Tanrı'nın bütünlüğüne saldırmaya başladığını fark etti; ta ki Tanrı şöyle diyene kadar: “Bu kadar yeter Eyüp. Evine geri dön. İki kat deve, iki kat inek, iki kat ürün, iki kat çocuk ve iki kat sağlık bulacaksın. Ben de senin çevreni sonsuza dek sürecek bir çitle çevireceğim.”

Eyüp'ün muhteşem öyküsünden, acıların ortasında sabırlı olma dersi gibi pek çok ders çıkarabiliriz. Ancak bu kısa özetten bir şeyi hatırlamamızı istiyorum. Acı çektiğimizde ve sıkıntıların neden olduğu konusunda içimizde inlediğimizde ve Tanrı'nın huzuruna çıktığımızda –bazen öfkeyle yumruğumuzu O'nun yüzüne sallayarak– bizim kim olduğumuzu ve O'nun kim olduğunu hatırlamalıyız.

Eyüp'ün ilahi takdirle ilgili öğrenmesi gereken ders buydu; karşısındaki çıplak bir güç ya da kişisel olmayan bir şans değil, yaşamlarımızda meydana gelen her şey üzerinde egemen olan kutsal bir Tanrı'ydı.

Acı Çekme ve Günah

Yaşadığımız acı ve ızdıraplar çoğu zaman şu soruyu sormamıza neden olur: Tanrı bunların olmasına nasıl izin verebilir? Bu soruyu ele alan bazı önemli Kutsal Kitap bölümlerine baktık. Peygamber Habakkuk'un durumunu ele aldık. Luka Müjdesi'nde Şiloah tapınağının yıkılması ve on sekiz kişinin ezilerek ölmesiyle ilgili öyküye baktık. İnsanın çektiği acı ve ızdırap konusunda en geniş kapsamlı çalışma olan Eyüp kitabına baktık.

Tanrı'ya neden acı çektiğimizi sorduğumuzda, üzerinde durmamız gereken bir başka boyut da çektiğimiz acı ile günahımız arasındaki ilişkidir.

Birden fazla kez, ölmek üzere olan bir kişi günah çıkarmak için beni başucuna çağırdı. Ölmekte olan insanların dudaklarından dökülen itiraflar genellikle, çektikleri acıların ve yaklaşan ölümlerinin nedeni olduğuna inandıkları derin, karanlık günahları içerir.

Bir keresinde bir öğrencinin velisi bir Hristiyan okulunun yöneticisine gelerek, “Çocuklarıma Tanrı’nın insanları cezalandırdığının öğretilmesini istemiyorum” demişti. Yönetici benden tavsiye istedi. Ben de şöyle dedim: “O hâlde kefareti öğretmeseniz iyi olur. Çarmıh hakkında öğretmeseniz iyi olur. Son yargı hakkında öğretmeseniz iyi olur. Aslında Hristiyanlıkla ilgili hiçbir şey öğretmeseniz iyi olur, çünkü Tanrı’nın doğruluğunu, Tanrı’nın adaletini, Tanrı’nın kutsallığını ve Tanrı’nın yargısını ortadan kaldırmak zorunda kalırsınız.” Gerçek şu ki, Tanrı insanları cezalandırır. Umudumuz bizi bu cezadan kurtarmasıdır, ancak bizi cezalandırırsa bunun adil, kutsal ve doğru olacağını biliyoruz.

Kutsal Yazılar’ın son yargı hakkındaki evrensel açıklaması, suçluların vereceği yanıtın aynı olacaktır. Bu yanıt mutlak bir sessizlik olacaktır. Suçluların dudakları mühürlenecektir; bunun nedeni Tanrı’ya olan

düşmanlıklarının aniden erimesi değil, son yargıda Tanrı'nın yargısına karşı tartışmanın mutlak anlamsızlığını görececek olmalarıdır. Tanrı'nın gücü nedeniyle kazanamayacağımız için değil, kanıtlar o kadar açık ve Tanrı'nın kutsallığı ile bizim günahkârlığımız arasındaki zıtlık o kadar canlı olacağı için tartışmak boşuna olacaktır.

Yeni Antlaşma'da bu konuya çok önemli bir şekilde değinen bir olay meydana gelir. Bu olay Yuhanna Müjdesi'nde yer alır: "İsa yolda giderken doğuştan kör bir adam gördü. Öğrencileri İsa'ya, 'Rabbî, kim günah işledi de bu adam kör doğdu? Kendisi mi, yoksa annesi babası mı?' diye sordular" (9:1-2).

Öğrencilerin İsa'ya yönelttikleri bu soru hakkında uzun uzadıya yorum yapabiliriz. Bize söylenen tek şey, İsa'nın yolda yürürken herkesin kör olduğunu bildiği bir adam gördüğü ve adamın doğuştan kör olduğudur. Öğrencilerin İsa'ya sordukları soruların şöyle bir şey olacağını düşünebiliriz: "Efendim, başka bir kör adam daha var. Ona dokunacak mısın? Onu iyileştirecek misin? Görme yetisini geri verecek misin?" Bunun yerine, öğrenciler bu kör adama acıyarak bakarlar ve İsa'dan körlükle ilgili bir şey yapmasını istemek yerine,

bunu teolojik bir ders için fırsat hâline getirirler. Şöyle derler: “İsa, bu adam kör doğdu. Onun kör doğmasına neden olan günahı kim işledi, adam mı yoksa ailesi mi?”

Mantık öğrencileri karmaşık sorunun yanlışlığını bilirler; aslında başka açıklamalar da olabileceği hâlde, soru ya o ya da bu şeklinde sorulur. Öğrenciler sadece iki seçenek olduğunu varsayarlar: Ya bu adam doğmadan önce bir günah işlediği için kör doğmuştur ya da anne babasının günahının sonuçları çocuğa aktarılmıştır. Öğrencilerin sorusuyla birlikte bir dizi teolojik hata ve yanlış varsayım ortaya çıkmaktadır, ancak soru en azından bir gerçek ve sağlam varsayımı ortaya koymaktadır. Öğrenciler bu adamın körlüğünün olası nedenlerini ikiye indirgemişlerdi: kendi günahı ya da anne babasının günahı. Adamın sakatlığından birinin günahının sorumlu olduğunu varsaymışlardı.

Bu sağlam bir varsayımdır. Kutsal Kitap ölüm ve acının günah aracılığıyla dünyaya geldiğini tekrar tekrar öğretir. Düşüş olmasaydı, en başta günah olmasaydı, o zaman bu dünyada acı, ızdırap ve ölüm olmayacağını güvenle varsayamaz mıyız? Aden’de hiç kimse kör değildi. Adem bahçede yürürken, başına ta-

pınakların düşüp onu ezmesinden ya da birinin kanını Tanrı'ya sunulan kurbanların kanına karıştırmamasından endişe etmek zorunda değildi. Cennette körlük olmayacak. Cennette kaza olmayacak, gözyaşı olmayacak, ölüm olmayacak, acı olmayacak. Neden mi? Çünkü günah olmayacak; Aden'de acı yoktu, çünkü günah yoktu.

Kutsal Kitap ayrıca doğmadan önce günahlı durumda olduğumuzu ve bu nedenle Adem'le olan ilişkimiz nedeniyle hiçbir şey yapmadan önce bir ölçüde yargılanacağımızı öğretir. Öğrenciler bu adamın körlüğünde bir yerlerde, bir şekilde günahın rol oynadığını düşünerek doğru bir varsayımda bulunurlar. Ancak bu adamın çektiği acının kendi günahına doğrudan, anında ve orantılı bir yanıt olduğunu varsaydıklarında çok büyük bir hata yaparlar.

Öğrencilerin yaptığı bir başka yanlış varsayım da, anne baba kötü bir şey yaptığı için çocuğun cezalandırıldığıdır. Kutsal Kitap günahın sonuçlarının kuşaklar boyunca devam ettiğini öğretir; Tanrı'nın halkının suçlarını üçüncü ve dördüncü kuşaklara kadar ziyaret ettiğini söyler (bkz. Çık. 34:7). Yine de Hezekiel kitabı, hiçbir çocuğun başkasının işlediği bir günah için

doğrudan cezalandırılmadığını açıkça ortaya koyar. Masum bir insanın bir başkasının günahı için acı çektiği tek zaman çarmıhta olmuştur ve bu da gönüllü olarak yapılmıştır. İsa kendi isteğiyle halkının günahını üstlenmiş ve bunun hak ettiği acıyı çekmiştir. Hezekiel'in zamanındaki insanlar gibi Tanrı'nın önünde ağlayamayız: "Ey Tanrım, bu hiç adil değil. Babalar koruk yedi, çocukların dişleri kamaştı" (bkz. Hez. 18:2).

Öğrenciler, kör adamın işlediği günahla çektiği acının derecesi ya da başka birinin işlediği günahla çektiği acının derecesi arasında doğru bir orantı olduğunu düşünerek hata yapmaktadırlar.

İsa, cezadan başka nedenlerle de acı çektiğimizi söylemiştir. Kurtuluşun yolu *Via Dolorosa*'dan (İsa'nın çarmıha yürüdüğü çile yolundan) geçer. İsa Acılar Adamı'dır, acıyı yakından tanır. Acılar aracılığıyla kutsanırız ve Tanrı'ya yaklaşırız. Karakterimiz gelişir ve İsa'nın kurtarıcı amaçları asla boşuna acı çekmememizi sağlayacak şekildedir. O'nun halkının çektiği acılar her zaman kurtaran bir özelliğe sahiptir. Bu inanması zor bir bildiridir çünkü bedenlerimiz ve yüreklerimiz acı çektiğinde, genellikle Tanrı'nın bilgeliğini ikinci

plana atarız; bu acılar o anda kurtaran bir özelliğe sahip acılar olarak görünmez.

Yine de elçiler bize sıkıntıya uğradığımızda bunun garip bir şey olduğunu düşünmememiz gerektiğini söylerler, çünkü Tanrı bu sıkıntılarda kurtarışını bizde işler (1.Pe. 4:12). Bir süre büyük sıkıntılara katlanmak zorunda olsak da, Elçi Pavlus bedende ve bu dünyada çektiğimiz sıkıntıların Tanrı'nın bizim için göklerde sakladığı yücelikle karşılaştırmaya değmeyeceğini söylemiştir (bkz. Rom. 8:18). Ancak odak noktamız acılarımız olduğunda, odak noktamız şimdiki zamandır. Bu kör adamın yaşamının o anında görebildiği tek şey hiçbir şeydi; derin, koyu bir karanlık. Muhtemelen bu tartışmanın İsa ve öğrencileri arasında gerçekleştiğini bile bilmiyordu. Onları göremiyordu. Belki de işitme duyusu o kadar gelişmişti ki, ayak seslerinin yaklaştığını duyabiliyordu ve kimin geldiğini anlamak için kendini zorluyordu.

İsa şöyle dedi: “Ne kendisi, ne de annesi babası günah işledi. Tanrı'nın işleri onun yaşamında görülsün diye kör doğdu. Beni gönderenin işlerini vakit daha gündüzken yapmalıyız. Gece geliyor, o zaman kimse çalışamaz. Dünyada olduğum sürece dünyanın ışığı Ben'im” (Yu. 9:3-5).

İsa teolojik soruları yanıtladıktan sonra, “yere tükürdü, tükürükle çamur yaptı ve çamuru adamın gözlerine sürdü. Adama, “ ‘Git, Şiloah Havuzu’nda yıkan’ dedi... Adam gidip yıkandı, gözleri açılmış olarak döndü” (6-7. ayetler).

Merak ediyorum, acaba bu adam önündeki insanlara ve nesnelere dalarken, karanlığı unutmaması ne kadar sürmüştü? O ana kadar acısına katlandı ve sonsuza dek Tanrı’nın yüceliğinin tatlılığının engelsiz görüntüsüne sahip oldu.

Yargı gününde Tanrı’nın huzuruna çıktığımızda ve defterler açıldığında, cennette sessizlik olacaktır. Yani, kendimizi savunmak için söyleyecek hiçbir şeyimiz olmayacak. Tanrı’nın tüm işlerinin sadece muhteşem değil, aynı zamanda tamamen adil olduğunu ve O’nun takdirinde hiçbir adaletsizlik olmadığını açıkça göreceğiz. Bu zaman zaman Hristiyanlar için güvenilmesi en zor şeydir, özellikle de acı, ızdırap, hastalık ve ölüm gördüğümüzde. İşte o zaman sessiz kalmamız gerekir. Evet, O’nun yollarını öğrenmek için Kutsal Yazılar’ı araştırırız, ancak bazen yanıtlar gelmez ve Tanrı’nın egemenliği karşısında kutsal bir sessizliğin bir zamanı ve yeri vardır.

Birlikte İyilik için

Öğrencilere sormayı en sevdiğim şaşırtmalı sorulardan biri “Eski Antlaşma’daki en büyük peygamber kimdi?” sorusudur. Teoloji okulu öğrencileri genellikle Yeşaya, Yeremya, Hezekiel, Daniel ya da en sevdikleri Eski Antlaşma peygamberi kimse onun cevabını verirler. O zaman ben de “Hayır, Eski Antlaşma’daki en büyük peygamber Vaftizci Yahya’dır” derim. İsa, Yasa ve Peygamberlerin Yahya’ya kadar –yani Yahya da dahil– hüküm sürdüğünü söyler.

Sevdiğim bir başka şaşırtmalı soru da şudur: “İsa Yeni Antlaşma’da hangi olumsuz yasağı diğer tüm olumsuz yasaklardan daha sık verir?” Yanıt “Korkma-

yın”dır. İsa bunu o kadar sık söyler ki, bunu olumsuz bir yasak olarak okumayız ya da duymayız bile. Neredeyse bir selamlamanın yerini alır. Sanki İsa insanların karşısına çıktığında merhaba ya da şalom demek yerine, “Korkmayın” der.

Bunun bir nedeni, İsa’nın kendisi Tanrı’nın görkemini gösterdiğinde, sergilediği insanı huşu içinde bırakan, kutsal, aşkın gücün insanları korkutmuş olmasıdır. İsa bu korkuları yatıştırmak zorundaydı. İnsanları sakinleştirmeye yönelik konuşmak zorundaydı. Ama bence O bizim hakkımızda çok temel bir şeyi de anlamıştı: Bizler korkmaya meyilliyiz. Yaşamlarımızda pek çok kez korkarız.

Yaşamlarımızla ilgili en korkutucu şeylerden biri bilinmeyen gelecektir. Yarının ne getireceğini bilmiyoruz. Bir sonraki dönemde başımıza bir felaket gelip gelmeyeceğini bilmiyoruz. Acı verici, hatta ölümcül bir hastalığa yakalanıp yakalanmayacağımızı bilmiyoruz. Ve bunlar bizi korkutmaktadır.

İsa’nın kendisi bugün sizinle konuşsa ve şöyle dese ne hissederdiniz? “Korkmayın. Şu andan itibaren başına bir daha asla kötü bir şey gelmeyecek” dese ne hissederdiniz? Bu söz, korkularınıza ne yapardı? Sevinçten havalara uçmaz mıydınız?

Bu bölümde, İsa'nın derin ve gerçek anlamda bu taahhüdü bize zaten vermiş olduğunu düşünmek istiyorum. Bu dolaylı bir vaattir ve her zaman tam olarak anlamını kavrayamadığımız bir vaattir. Yine de bu konuya o kadar aşınayız ki, insanların Yeni Antlaşma'daki en sevdikleri ayetlerle ilgili anketler yapıldığında, Mesih'in vaadini içeren belirli bir ayet her zaman listede yer alır: “Tanrı’yı sevenler, O’nun amacı uyarınca çağrılmış olanlar uğruna her şeyin birlikte iyilik için etkin olduğunu biliriz” (Rom. 8:28).

Bu metnin Tanrı'nın halkının başına sadece iyi şeylerin geleceğini söylemediği doğrudur. Tanrı'nın başımıza kötü bir şey gelmesine asla izin vermeyeceğini de söylemez. Bu sözler metinde yer almaz. Burada incelemek istediğim metinden bir çıkarımda bulunuyorum. Metin basitçe Tanrı'nın her şeyin –yani karşılaştığımız her şeyin, başımıza gelen her şeyin– birlikte iyilik için işlediğini söyler.

Yine bu, başımıza gelen her şeyin kendi içinde değerlendirildiğinde iyi bir şey olduğu anlamına gelmez, ancak ilahi takdiriyle Tanrı başımıza gelen her şeyin bizim iyiliğimiz için işlemesini sağlar. Şimdi bunu derinlemesine düşünelim. Eğer başımıza gelen her şey

nihai iyiliğimiz için işliyorsa, nihai olarak başımıza gelen her şeyin iyi olduğu sonucu çıkmaz mı? Eğer Tanrı onun içinde ve onun aracılığıyla bizim iyiliğimiz için çalışıyorsa, o zaman *nihai olarak* bunun iyi olduğunu söylemek zorundayız.

Ancak *nihai olarak* niteleyicisini kullanmaya dikkat ettiğimi fark edin. Şimdi, felsefe ya da teoloji dilinde konuştuğumuzda, genellikle *nihai olan* ile *yakın olan* arasında bir ayrım yaparız. Teknik bir şey olabilen bu ayrım, aslında mesafeli olan –uzakta olan, anlık görüşümüzün dışında olan, anlık kavrayışımızın dışında olan– ile yakın olan, elimizin altında olan ve burada ve şimdi olan arasındaki bir ayrımdır.

Teologlar, Tanrı'nın takdirini tartışırken birincil ve ikincil nedensellik arasında ayrım yaparlar. Yusuf'un hikâyesini hatırlayalım. Kardeşleriyle yeniden bir araya geldiğinde, kardeşleri Yusuf'un kendilerinden intikam alacağından korkmuşlardır. Yusuf onlara şöyle der: “Siz bana karşı kötülük amaçladınız, ama Tanrı onu... iyilik olarak amaçladı” (Yar. 50:20 – TBS Çevirisi).”

Yusuf'un söylediği şudur: “Başıma gelen felakette iki etken vardı, iki nedensel güç işliyordu. Bu dünyada

sizin yüzünüzden köle olarak satıldım, hapse atıldım ve yıllarca acı ve ızdıraba katlanmak zorunda kaldım. Buna siz sebep oldunuz.”

Ancak aynı zamanda bu insani nedensellik zincirinde Yusuf, kardeşlerinin eylemlerinin üzerinde Tanrı'nın kapsayıcı takdirinin durduğunu fark etti. Yusuf aslında şöyle diyordu: “Bu olaylara siz neden olmuş olabilirsiniz, yakın neden olabilirsiniz, ama siz ikincil nedendiniz. Ama şunu anlıyorum ki, Tanrı'nın yaşamım üzerindeki kapsamlı takdiri dahilinde olmadığı sürece sizin bile bana karşı günah işleme gücünüz yok. Sonuçta Tanrı'nın niyetleri gerçekleşiyordu ve O'nun niyetleri kesinlikle doğru, iyi ve kutsaldı. Ve O sizin kötülüğünüzden bile iyilik çıkarabilir.”

Kutsal Kitap'taki ilahi takdir kavramını incelediğimizde anlamaya çalıştığımız temel ders budur. Kutsal Yazılar'da bunu Romalılar 8:28 ayetinden daha açık ve net bir şekilde ortaya koyan bir ifade yoktur.

Tanrı'nın işlerine olan inancın farklı güven düzeyleri vardır. Tanrı'ya inanıyor olabiliriz ama yine de Tanrı'ya iman etmekte güçlük çekeriz. Bazen şöyle deriz: “Rab, inanıyorum. İnançsızlığımı yenmeme yardım et!” Bocalama eğilimindedir; Tanrı'nın

vaadine güvenmeye çağrıldığıımız kriz anlarında zorlanırız. Kim acı çekmeyi dört gözle bekler? Kim aile üyelerinin ya da arkadaşlarının ölümünü dört gözle bekler? Savaşları ve bu dünyada başımıza gelen diğer tüm kötülükleri kim dört gözle bekler?

Ve bunlar olduğunda, Tanrı'nın iyilik için işlediğine dair imanımızı ve inancımızı sağlam tutmak son derece zordur. Hristiyan yaşamının gerçek sınavı budur: Yarın için Tanrı'ya ne derece güvenebiliyoruz? Yine de, korkunun panzehiri tam da Tanrı'nın bu şeylerin bizim iyiliğimiz için birlikte işlediğine dair vaa-dine güvenmemiz ve inanmamızdır.

Ben küçük bir çocukken annem geceleri yatağımın başında dua ederdi. Benim anlamam için kolay olan çocuk duaları okurdu ve özellikle sevmediğim bir tanesini ezberlemek zorunda kaldım. Bunu korkutucu buluyordum: “Şimdi uzanıyorum uyumak için. Dua ediyorum Tanrı'ya ruhumu koruması için. Eğer ölürsem uyanmadan önce, dua ediyorum Tanrı'ya ruhumu alsın diye.” Her gece yatağa girdiğimde sabah uyanıp uyanmayacağımdan tam emin olamıyordum çünkü geceleri bu fikirle uğraşmak zorunda kalıyordum ve bunu korkutucu buluyordum.

Öğrettiklerinden bir diğeri de yirmi üçüncü mezmurdu: “RAB çobanımdır.” İyimser bir mezmurdur. İlahi takdirin bakımına (gözetimine) güvenmeyi içeren bir mezmurdur; yaşamım Çoban’ın elindedir. Ama bu duanın beni en çok ilgilendiren kısmı, “Karanlık ölüm vadisinden geçsem bile, kötülükten korkmam” (4. ayet) sözleriydi.

Karanlık ölüm gölgesi vadisinden geçsem bile kötülükten korkmayacağıma inanmak Tanrı’nın en zor gerçeklerinden biridir. Ölüm gölgesin vadisinde pusuda bekleyen şeyler vardır. O karanlıkta beni korkutan şeyler var ve sanırım sizi de korkutuyorlar. Küçük bir çocukken karanlıktan korkmayı öğrendik, değil mi? Yine de mezmur yazarı karanlık ölüm gölgesi vadisinde yürürken bile hiçbir kötülükten korkmayacağını söylüyor. Neden mi? “Çünkü sen benimlesin” (4. ayet).

Bir keresinde yaşlı bir kilise önderinin şöyle dediğini duymuştum: “Tanrı, halkına hiçbir zaman karanlık ölüm vadisinde yürümekten muaf tutulacaklarına dair bir vaatte bulunmamıştır.” Tanrı’nın vaat ettiği şey, karanlık ölüm gölgesi vadisine girdiğimizde, O’nun da bizimle birlikte geleceğidir.

Tanrı'nın orada olduğunu gerçekten bilmenin cesaretinize yaptığı katkı ne olurdu? Ya Mesih beden almış hâliyle bugün evinize gelse ve “Bu öğleden sonra karanlık ölüm gölgesi vadisinden geçmeni istiyorum ve orada seninle birlikte yürüyeceğim” dese? Cevabımın ne olacağını biliyorum. Şöyle derdim: “Tanrım, eğer benimle geliyorsan, gidelim. Sen buradaysan korkacak neyim var?” Ama benim korkum, O'nun bunu gerçekten kastetmediği, belki de ben o vadiye adımımı atar atmaz O'nun beni terk edeceğidir.

Göremediğimiz zaman Tanrı'nın varlığı vaadine güvenmek zordur. Kore Savaşı sırasında yetim kalan ve güvenli tesislerde kalan çocukların açlıktan ölmekten korktukları için geceleri uyuyamadıkları söylenir. Başlıca korkuları, yiyecek olmadığı için bir gün daha hayatta kalamayacak olmalarımı. Bakıcılar her çocuğa elinde tutması için bir parça ekmek vermeye başladı. Çocuklar daha sonra büyük bir ruh dinginliği içinde uyuyabildiler çünkü bir parça ekmekle kendilerini güvende hissediyorlardı; gelecekteki bakımlarının sağlandığına dair elle tutulur, somut bir kanıtları vardı. Bu insan takdirinin bir örneğidir, ama Tanrı şöyle demektedir: “Beni göremesiniz ya da bana dokuna-

masanız bile, karanlık ölüm gölgesi vadisinde ben orada olacağım.”

Pavlus bize “her şeyin birlikte iyilik için etkin olduğunu” söylediğinde, sadece iyimserlik ya da karanlıkta ıslık çalmakla yetinmemekte, bize bir önermeyi öğretmektedir. Bize Tanrı'nın vaat ettiği ve sadık olduğu bir Tanrı yasasını öğretmektedir. Acıların ortasında O'nun varlığını garanti ediyor ve sadece bununla da kalmıyor, bu dünyada başımıza ne gelirse gelsin ya da ne olursa olsun, Tanrı'nın onları kurtaracağını vaat ediyor çünkü ilahi takdir Tanrısı kurtaran bir Tanrı'dır.

Kötü, İyi Değildir

Başımıza gelen her şeyin *nihai olarak* iyi olduğuna dair inancımızda bir tehlike gizlidir. İyiye kötü ve kötüye iyi demek gibi temel bir hataya düşebiliriz ki bu Kutsal Kitap'ın kesinlikle yasakladığı bir şeydir. Bu, yılanın Tanrı'nın halkını kandırmak, ayartmak, suçlamak ve gerçeklerden uzaklaştırmak için söylediği korkunç yalandır. Düşmüş doğamız gereği bunu yapmaya eğilimliyizdir. Tanrı'nın yasasını açıkça ihlal eden bir şey yaptığımızda, yaptığımızı haklı çıkarmanın bir yolunu bulmaya çalışırız (bir tür rasyonalizasyon), böylece davranışımızı açıkladığımızda, kötülüğe iyi dediğimiz için, bu bir ahlaksızlıktan ziyade bir er-

dem olarak ortaya çıkar. Aynı zamanda, iyiliği ve kötülüğü öylesine çarpıtmaya alışmışsızdır ki, Tanrı'nın iyiliğine bile kötülük diyebiliriz.

Büyük peygamber Vaftizci Yahya hapse atıldığında, bir şüphe ve mücadele deneyimi yaşadı. Bu adam Şeria Irmağı kıyısında durup, "İşte, dünyanın günahını ortadan kaldıran Tanrı Kuzusu!" diyen adamdır. (Yu. 1:29). Bu adam Mesih'e tanıklık etme uğruna yaşamını feda eden adamdır. Ancak hapisteyken, öğrencilerini İsa'ya biraz rahatsız edici bulabileceğimiz bir soruyla gönderdi. Yahya'nın öğrencileri İsa'ya, "Gelecek olan sen misin, yoksa başkasını mı bekleyelim?" diye sordular. (Mat. 11:3). Yahya karanlık ölüm gölgesi vadisinde yürüyordu ve kötülükten korkuyordu. Doğduğundan beri Tanrı'nın beden almış varlığı olduğunu ilan etmekle görevlendirildiği Kişi'nin kimliği konusunda kendi inancında kararsızlık yaşamaya başlamıştı. Ve bir kriz yaşıyordu.

Siz kaç kez böyle bir şüphe hissettiniz? Belki de başka bir Kurtarıcı arama ya da başka bir Kurtarıcı bulma olasılığını düşünmekle kalmadınız, bunu gerçekten yaptınız. Belki de şöyle dediniz: "Aradığım Mesih değil, bu yüzden uygun başka biri var mı diye

bakacağım.” İsa bu soruyla nasıl başa çıktı? Yahya'nın öğrencilerine şöyle dedi: “Gidin, işitip gördüklerinizi Yahya'ya bildirin. Körlerin gözleri açılıyor, kötürümler yürüyor, cüzamlılar temiz kılınıyor, sağırlar işitiyor, ölümler diriliyor ve Müjde yoksullara duyuruluyor” (4-5. ayetler).

İsa neden Yahya'nın sorusuna bu şekilde yanıt verdi? Belki de İsa şöyle bir şey söylüyordu: “Yahya, yalnızken ve kuşkuyla boğuşurken, Şeytan'ın çölde beni ayarttığı zamanı anımsa. Beni görevimden uzaklaştıracak her türlü şeyi yapmamı istedi. Ona sadece ekmekle yaşayamayacağımı, Tanrı'nın ağzından çıkan her sözle yaşayabileceğimi söyledim. Ve Tanrı'nın ağzından çıkan bu söz, Mesih'in kimliğinin, kişiliğinin ve işinin ayrıntılı olarak açıklandığı Yeşaya 61'i içerir: 'Rab'bin Ruhu üzerimdedir. Çünkü O beni yoksullara Müjde'yi iletme için meshetti. Tutsaklara serbest bırakılacaklarını ... ezilenleri özgürlüğe kavuşturmak ve Rab'bin lütuf yılını ilan etmek için beni gönderdi.' ”

Başka bir deyişle, “Yahya, geri dön ve gelecek Olan'ın görev tanımını oku, çünkü ben tam olarak yapmam gerekeni ve Kutsal Kitap'ın yapacağımı söylediği şeyi yapıyorum.” Ama sorun neydi? Yahya ha-

pisteyken, İsa'dan beklentileri karşılanmıyordu. Beklentileri karşılanmayınca da Mesih hakkında şüphe duymaya başladı.

Yahya'nın öğrencileri İsa'nın huzurundan ayrıldıktan sonra ilginç bir şey olur. İsa halka döner ve kendisi hakkında değil, Vaftizci Yahya hakkında tanıklık etmeye başlar. İsa şöyle demiştir: “Çöle ne görmeye gittiniz ... Rüzgârda sallanan bir kamış mı?” (7. ayet). İsa'nın bunu neden söylediğini merak ediyoruz. Eğer insanlar İsa ve Yahya'nın öğrencileri arasındaki konuşmaya kulak misafiri olmuşlarsa, belki de Vaftizci Yahya'ya olan güvenleri azalmıştı. Bu yüzden İsa onlara çöle kimi görmek için gittiklerini sordu. Pahalı giysiler giymiş birini mi? Pahalı giysiler giymiş olanlar kraliyet saraylarında yaşarlar. İsa hakkındaki tanıklığı yüzünden hapiste çürüyen bu Yahya, rüzgârda sallanan bir kamış değildir. “Kadından doğanlar arasında Vaftizci Yahya'dan daha üstün biri çıkmamıştır” (11. ayet).

Sonra İsa, Yahya için özel bir mutluluk bildirisinde bulunur: “Benden ötürü sendeleyip düşmeyene ne mutlu!” (6. ayet). Sanırım İsa, Kutsal Yazılar'da sıkça rastladığımız bir fikir hakkında düşünüyordu: sürçme taşı, tökezleme kayası kavramı. İsa bazı insanların ken-

disini gücendirici (sürçmeye sebep olan biri olarak) bulduğunu biliyordu. Petrus'un daha sonra söylediği gibi, "İsa, 'Siz yapıcılar tarafından hiçe sayılan, ama köşenin baş taşı durumuna gelen taş'tır'" (Elç. 4:11). Yine de birçok kişi O'nu bir tökezleme kayası olarak gördü ve O'na gücendi.

İnsan ilişkileri bazen anlaşmazlık ve çatışmayla sonuçlanır ve insanlar gücenir. Birini gücendirirsiniz ve siz de birine gücenirsiniz. Bu günlük yaşamımızın bir parçası, öyle değil mi? Kutsal Kitap bizi davranışlarımızda, özellikle de zayıflara ve küçüklere karşı gücendirici olmamamız konusunda uyarır. İsa şöyle der: "[Günaha düşüren] tuzaklara aracılık eden kişinin vay haline!" (Lu. 17:1). Davranışlarımızda gücendirici olmamaya çağırıyoruz, ancak etik alanında, *gücendirmek* ile *gücenmek* arasında ayırım yaparız. Bunun dilimize yansımaları şöyledir: "Söyleyeceklerime gücenme. Gücenmeni istemem. Sana yanlış bir şey yapmak istemem. Eğer sana karşı gerçekten yanlış bir şey yaparsam, gücenmeye hakkın var, çünkü bir suç işlemiş olurum." Bu, *gücendirmekle* ilgilidir.

Ancak bazen insanlar kendilerine karşı yanlış bir şey yapmadığımızda bile gücenirler. Bu, *gücenme*

durumudur. Ortada gücenilecek bir şey yoktur, ama yine de birileri söylediğiniz ya da yaptığınız şeye gücenmiştir. Bu sorunun mükemmel bir örneği İsa'nın yaşamıdır. Eğer İsa haksız yere gücendirmiş olsaydı, bu bir günah olurdu ve artık günahsız olmazdı. Eğer günahsız değilse, kimseyi kurtaramaz. Kendisini bile kurtaramaz. O'nun günahsızlığı, Kurtarıcımız olma niteliğini taşıması için mutlak bir gerekliliktir. Ama İsa'yla karşılaşan hiç kimsenin gücenmediğini söyleyebilir miyiz? Her türden insan İsa'ya gücenmiştir. Ferisiler İsa'ya gücenmişlerdi. Din bilginleri İsa'ya gücenmişlerdi.

İsa, Vaftizci Yahya'nın öğrencilerini gönderdikten sonra halkla yaptığı bu konuşmada bile şöyle der: “Bu kuşağın insanlarını neye benzeteyim? Çarşı meydanlarında oturup arkadaşlarına, ‘Size kaval çaldık, oynamadınız; ağıt yaktık, dövünmediniz’ diye seslenen çocuklara benziyorlar” (Mat. 11:16-17). İsa aslında şöyle demektedir: “Sizler memnun olamazsınız.” Yahya çölden İlyas'ı anımsatan tuhaf giysiler içinde, çekirge ve yaban balıyla beslenerek çıkmıştı. İnsanlara tövbe etmelerini, çünkü Tanrı'nın Krallığı'nın yaklaştığını ve onların buna hazır olmadıklarını söyledi. Peki Ferisiler

ve din bilginleri Vaftizci Yahya hakkında ne dediler? Ona cinli dediler.

İsa, din bilginlerine ve Ferisilere, Tanrı'nın Vaftizci Yahya aracılığıyla verdiği vaftiz olma buyruğuna boyun eğmedikleri hâlde, sıradan insanların onda Tanrı'nın doğruluğunu gördüklerini ve güvey geldiğinde kirli olmasınlar diye Şeria Irmağı'na gidip temizlenmek için vaftiz olmak istediklerini söyledi.

Yahya çölden çıktığında doğru olanı yapıyordu. Ve insanların çoğu Yahya'nın yaptıklarını iyi olarak gördü. Ancak Ferisiler ve din bilginleri gibi diğerleri Yahya'nın davranışlarını kötü olarak gördüler ve ona şeytan dediler. İyiliğe kötülük diyorlardı. Doğruluktan güceniyorlardı. İsa, Yahya'nın çölde yaşayan, çerkege ve yaban balıyla beslenen, kendini inkâr eden bir çileci olarak geldiğine dikkat çekti. Sonra İsa oruç tutmadan geldi ve O'nu ayyaş ve obur olmakla, vergi görevlileri ve kötü insanlarla yemek yemekle suçladılar. İsa'nın kötü biri olduğunu söylediler. İsa onlara, kaval çalındığında oynamayı reddeden ve ağıt yakıldığında dövünmeyi reddeden çocuklara benzediklerini söyledi. Yahya geldiğinde, ağıt zamanı gelmişti. Ülke yas içindeydi. İnsanlar hâlâ acı içinde kurtuluşlarını

bekliyorlardı. Düğün henüz gerçekleşmemişti. Güvey henüz gelmemişti.

İsa daha sonra öğrencilerine, güvey geldiğinde ve düğün gerçekleştiğinde, bunun oruç tutma zamanı olmadığını, bunun sevinç ve kutlama zamanı olduğunu öğretti. Kaval çaldığında, oynama zamanıdır. Kaval çaldığında yas tutmazsınız ya da cenazede ağıt sırasında oynamazsınız.

Şimdi, Yahya'nın mücadele ettiği ve bizim de mücadele ettiğimiz şey, beklentilerimizde hayal kırıklığına uğramaktır. Sizden bir şey bekliyorsam ve bunu elde edemezsem, hayal kırıklığına uğrarım. Hatta gücenebilirim. Ve eğer gücenir ve incinirseniz, gücenikliğinizi tamamen nedensiz olabilir. Gücenmeye hakkınız yoktur, çünkü beklentiniz en başta doğru değildir. Ancak bir şeyi belirli bir zamana kadar yapacağıma söz verirsem ve bunu yapmazsam, o zaman gücenmeye hakkınız vardır. Vaftizci Yahya'nın mücadele ettiği şey de buydu. Hücresindeyken şöyle düşünüyordu: "İsa ne zaman harekete geçecek? Kral olarak ilan ettiğim bu Kişi'nin çok daha önce krallığını göstermesini ve Romalıları kovmasını bekliyordum." İsa, Yahya'nın beklentisini karşılamıyordu. Yahya gücendi. "Başkası-

nı mı bekleyelim?” (3. ayet).

Tanrı'nın ilahi takdiriyle ilgili yaptığımız da budur. Tanrı'dan beklentilerimiz vardır ve beklentilerimizi karşılamadığında güceniriz ve beklentilerimizi karşılayacak birini aramaya başlarız. Bu, Tanrı'nın vaatlerine dikkat etmediğimiz için olur. O şöyle der: “Yapmayı vaat ettiğim her şeyi, kendi yargıma göre uygun zaman geldiğinde yapacağım. Benden *sizin* istediğiniz zaman yapmamı beklerseniz, hayal kırıklığına uğrayacak, gücenecek ve iyiliğe kötülük diyeceksiniz.” Ama Tanrı kötülük yapmaz ve Tanrı'nın takdirine olan imanımızın, Tanrı'yı sevenler, O'nun amacı uyarınca çağrılmış olanlar uğruna her şeyin birlikte iyilik için etkin olduğuna olan iman olmasına dikkat etmeliyiz.

Tanrı'yı Sevenler Uğruna

Kutsal Yazılar'ın ilahi takdir konusunda bizi rahatlatan belki de en ünlü metni Romalılar 8:28'dir: "Tanrı'yı sevenler, O'nun amacı uyarınca çağrılmış olanlar uğruna her şeyin birlikte iyilik için etkin olduğunu biliriz."

Bu bölümde, bu ayetteki bazı önemli niteleyicileri ele alacağız. *Tanrı'yı sevenler, O'nun amacına göre çağrılanlar uğruna* her şey birlikte iyilik için etkindir. Bu ayet, Tanrı'nın ağzından çıkan genel, evrensel bir vaat değildir; sanki Tanrı şöyle demiş gibi: "Başımıza gelen her şeyin, başına gelen ya da geldiği herkesin iyiliği ve yararı için birlikte işlemesini sağlayacağım." Bu vaatte

bir kısıtlama vardır. Bu vaat *Tanrı'yı sevenler* için verilmiştir.

Eğer Tanrı'yı sevmiyorsanız, başınıza gelen her şeyin sonuçta sizin iyiliğiniz için olacağını hiçbir garantisi yoktur. Tanrı'nın amacına göre çağrılanlar arasında sayılmıyorsanız, Tanrı'nın amaçlarına karşı bir şekilde aktif olarak çalışıyorsanız, o zaman bu ayete sığınmamalısınız. Tanrı'nın ilahi takdiri iki ucu keskin bir kılıçtır. Tanrı'nın takdiri O'nun yönetimini içerir ve Tanrı'nın yönetimini uygulaması da O'nun adaletini uygulamasını içerir. Ve O adaletiyle, günahkârları cezalandıracaktır.

Bu korkutucu bir düşüncedir. Gerçekten de, olası tüm düşüncelerin en korkutucusudur. Hiçbir inançsızın asla düşünmek istemeyeceği bir düşüncedir. Tanrı'ya boyun eğmeyi reddeden bir kişi, Tanrı'nın değişken, tuhaf bir şekilde, kişinin yaptığı her şeyi affedeceğine ve kişiden asla hesap sormayacağına güvenir ve bunu umar. Kültürümüz suçun cezalandırılmasını giderek daha itici bulmaktadır. Eğer bu dünyada beşerî hükûmetler tarafından verilen cezalara karşı bir haykırış varsa, Tanrı'nın bizi cezalandırabileceği fikrine karşı olacak protestoların fazlalığını siz düşünün.

Ancak Tanrı politik doğruculukla ilgilenmez. Tanrı kötülüğün cezalandırılmasına karar vermiştir. Kutsal Yazılar bize Tanrı'nın tüm dünyayı yargılayacağı ve her insandan hesap soracağı bir gün belirlediğini söyler. Eğer bu insanlar Tanrı'yı sevmiyorlarsa, yaşamları boyunca Tanrı'nın elinden aldıkları sözde iyi şeyler aslında onların aleyhine işleyecektir.

Kutsal Yazılar bize insan yüreğinin en temel, en önemli ve en esas günahının nankörlük günahı olduğunu söyler. Pavlus Romalılar 1:18'de bize Tanrı'nın gazabının gökten açıklandığını söylediğinde, O'nun gazabının masumiyete, doğruluğa ya da iyiliğe karşı açıklanmadığını söyler. Tanrı bir zorba değildir. Mantıksız değildir. Aksine, O'nun gazabı tanrısızlığa ve haksızlığa karşı açıklanır. O'nun yaratıkları olarak yaptığımız en temel, en tanrısız şey, Pavlus'un dediği gibi, O'nu Tanrı olarak yüceltmek (onurlandırmak) ve O'na şükretmemektir (bkz. 21. ayet).

Öncelikle, Tanrı'yı onurlandırıyor musunuz? Sizi yaratan Tanrı'ya karşı saygı, bağlılık ve sevgi duyuyor musunuz? Pavlus'a göre, Tanrı varlığını açık ve net bir şekilde bildirmiştir; varlığını size çoktan açıklamıştır (19. ayet). Hepimiz düşmüş, yozlaşmış insan doğa-

mızla bu bilgiyi bastırırız; ona karşı savaşıyoruz ve ondan kaçmaya çalışıyoruz ve sonunda zihnimizde Tanrı'yı onurlandırmayı reddederiz.

İkinci olarak, Tanrı'ya karşı minnettarlık duyuyor musunuz? Belki de başka bir insan için bir tür fedakârlıkta bulunduğunuzda kişisel olarak gücenmişsinizdir. Diyelim ki, onlara pahalı bir şey verdiniz ya da onlar için iyi bir şey yaptınız ve sonra o kişinin yaptığınız şeyi kesinlikle takdir etmediğini fark ettiniz. Hiçbir minnettarlık göstermiyor ve hediyeniz için minnettar olma duygusu taşıyamıyordu. Bunu gücendirici bulursunuz.

Bu aynı zamanda Tanrı'yı da gücendirmektir, çünkü Kutsal Yazılar bize bu dünyada aldığımız her iyi ve mükemmel armağanın, yani her şeyin Tanrı'dan geldiğini söyler (Yak. 1:17). Şimdiye kadar elde ettiğiniz her bir faydayı kendiniz kazandığınızı ve hak ettiğinizi ve bunun için övgüyü alabileceğinizi düşünebilirsiniz. Sahip olduğunuz beceri ya da armağanların Yaratıcınız tarafından size bahşedildiğini hesaba katmazsınız. Başarınızı kendi becerinize ya da daha da kötüsü şansınıza bağlayarak O'na hakaret edersiniz. Tanrı'nın iyiliklerini küçümsemiş olursunuz.

Tanrı bize ne zaman bir armağan verse ve bize lütufta bulunsa, bu günahımızın artmasına vesile olabilir. Ne zaman Tanrı'dan bir armağan alsak ama bunun Tanrı'dan geldiğini kabul etmesek ve bunun için Tanrı'ya şükran duymayı reddetsek, nankörlük günahından suçlu oluruz.

Romalılar 8:28'in ışığında, yaşamınızda meydana gelen her kötü şeyin nihayetinde iyi bir şey olduğunu zaten keşfetmiştik. Ancak bunun başka bir yönü, madalyonun başka bir yüzü daha vardır. Eğer Tanrı'yı sevmiyorsanız, o zaman başınıza gelen her iyi şey sonuçta kötü bir şeydir, çünkü şu anda sizin yıkımınız için işlemektedir. Yüreğinizi katılaştırmaktasınız ve O'na olan düşmanlığınızı artırmaktasınız ve O'nun size verdiği her armağanla birlikte, şükretmeyi reddettiğiniz sürece suçunuz katlanır.

Basitçe söylemek gerekirse, Romalılar 8:28 şunu öğretir: Tanrı'yı sevenler için nihayetinde trajedi diye bir şey yoktur. Ve Tanrı'yı hor görenler için nihayetinde bereket diye bir şey yoktur. Eğer Tanrı'yı sevmiyorsanız, kutsamanız lanetiniz olacaktır ve eğer O'nu seviyorsanız, lanetiniz kutsamanız olacaktır. Başka bir alternatif yoktur.

Sadece iyiyle kötü arasında değil, aynı zamanda iyi-iyiyle iyi-kötü ve kötü-iyiyle kötü-kötü arasında da bir ayırım yapan bir teoloji öğretmenim vardı. Bu ayırımı Romalılar 8:28 ile ilgili olarak incelemekte olduğumuz şeyi ifade etmek için kullanmıştı. İyi-kötü bir şey, insani açıdan gerçekten kötü bir şeydir. Benim günahım gerçekten kötüdür ve günahıma iyi demek gibi bir hataya düşmek istemem. Günah kötüdür.

Öğretmenim bir şeyin iyi-kötü olduğunu söylediğinde, yaptığım şey açısından kötü olduğunu kastetmiştir. Yusuf'un kardeşlerini düşünelim. Yusuf'a kötülük yaptılar ve bu gerçekten kötüydü ve bu kötülüğünden ötürü Tanrı tarafından sorumlu tutuldular. Ama Tanrı'nın ilahi takdiri bu kötülük aracılığıyla işleyerek iyilik getirdi. Başka bir örnek de Yahuda'dır. Yahuda'nın ihaneti gerçek bir ihanetti; gerçek bir kötülüktü. Onun kötülüğünün iyi olduğunu söylemek istemiyoruz. Ama bu ihaneti işlemiş olması kesinlikle iyidir, çünkü onun ihaneti sayesinde kefaret gerçekleşmiştir.

Öte yandan bir de kötü-iyi vardır. Kötü-iyi, başınıza gelen iyi bir şeyin sizin yargınız için birlikte işlediği ve sonucun kötü olduğu durumdur. Tanrı'nın

armağanlarını hor gördüğümüzde, her şeyin bizim kötülüğümüz için birlikte işlemesi buna bir örnektir. Günahkâr bir kişi için her bereket bir trajediye dönüşür. Tanrı'nın ona bahşettiği her iyi ve mükemmel armağan, sonunda onun başına ateş korları yığar, çünkü nankörlüğü ve Tanrı'ya karşı adaletsizliği giderek artar. Bu kişi gazap günü için kendisine gazap biriktirmektedir (Rom. 2:5).

Sadece Tanrı'nın bizi cezalandırmayacağına inanmakla kalmayıp, "Eğer bizi cezalandırırsa, tüm günahlarımız aynı derecede ağırdır ve cezada hiçbir fark olmayacaktır" diyerek kendimizi garantiye almak gibi aptalca bir eğilimimiz vardır.

Bazı erkekler bana şöyle demişti: "Ben o kadına şehvet duydum. Devam edip zina da edebilirim. Zaten olduğumdan daha fazla suçlu olmayacağım ve ceza olsa bile, cezası aynı olacak." Pavlus, Tanrı'nın armağanı için minnettar olmayı reddettiğimiz her seferinde, bu nankörlüğün bir banka hesabına, bir hazineye gittiğini söylemiştir. Bu hazine liyakat hazinesi değildir; Mesih'in zenginliklerinin hazinesi değildir; bereket hazinesi değildir. Bu gazap hazinesidir. Pavlus şöyle der: "Gazap günü için kendine karşı gazap biriktiriyorsun."

Bazıları gazap günü diye bir şey olmadığını umar ve bunun için dua eder. Ancak Eski Antlaşma peygamberlerinin öğrettikleri bir şey varsa, o da belirlenmiş bir gazap günü olduğudur. Eğer İsa'nın öğrettiği bir şey varsa, o da bir yargı günü olacağı ve ağzımızdan çıkan her boş sözün hesabının sorulacağına dair kendisinin vurguladığı tüyler ürpertici gerçektir. Tanrı'nın gazabı olmadığını umabiliriz, ama O'nun gazabı vardır. Gazap gününün olmayacağını umabiliriz, ama gazap günü vardır. Ve eğer Tanrı gazaplanabiliyorsa ve bir gazap günü belirlemişse, yapabileceğimiz en kötü şey, Kutsal Kitap'ın içinde ışık olmayan karanlık bir gün olacağını söylediği gazap günü için gazap biriktirmektir (Amo. 5:18).

Romalılar 8:28'in hem iyi hem de kötü haber olduğunu görüyoruz. Tanrı'yı sevenler, O'nun amacına göre çağrılanlar ve O'nun ilahi takdirinin yönetiminden sevinç duyanlar için bu, olabilecek haberlerin en iyisidir. Tanrı'ya karşı nankör ve sevgisiz kalanlar içinse olabilecek haberlerin en kötüsüdür. Peki bu haber, sizin için ne tür bir haberdir?

Hristiyan'ın ilahi takdir anlayışının Hristiyan yaşamını nasıl yaşayacağımız konusunda çok önemli ol-

duğuna kesinlikle inanıyorum. Duam, her imanlının Tanrı'yı ve O'nun kötülük de dahil olmak üzere her şey üzerindeki ilahi takdirinin kontrolünü daha derin bir şekilde anlamasıdır.

Yazar Hakkında

Dr. R.C. Sproul, Ligonier Hizmetleri'nin kurucusu, Sanford, Florida'daki Saint Andrew Şapeli'nin kurucu pastörü, Reformation Bible College'in ilk rektörü ve *Tabletalk* dergisinin genel yayın yönetmeniydi. *Renewing Your Mind* adlı radyo programı hâlen dünya çapında yüzlerce radyo istasyonunda her gün yayınlanmakta ve internet üzerinden de dinlenebilmektedir. *The Holiness of God, Chosen by God* ve *Everyone's a Theologian* kitaplarının da aralarında bulunduğu yüzden fazla kitabın yazarıdır. Kutsal Yazılar'ın yanılmazlığını ve Tanrı halkının O'nun Sözü üzerinde imanla durması gerektiğini açıkça savunmasıyla dünya çapında tanınmıştır.

Eğer Tanrı varsa, neden kötü şeyler oluyor?

Dünyada bunca acı ve kötülük varken Tanrı nerede? Bu, Hristiyanların boğuşacağı önemli bir soru olabilir. Aynı zamanda bu soru, inancımızı zayıflatmaya çalışan yaygın bir suçlamadır. Kötülükle ilgili sorular ortaya çıktığında şüphecilere nasıl yanıt vermeli ve acı çekenleri nasıl teselli etmeliyiz?

Bu kitapçıkta Dr. R.C. Sproul kötülük sorununu ele alıyor ve Hristiyanların çağlar boyunca bu sorularla nasıl mücadele ettiklerini inceliyor. Onlarla birlikte, bu dünyanın kontrolünde olan ve her şeyi bizim iyiliğimiz için işleyen Tanrı'ya güvenebiliriz.

Dr. R.C. Sproul'un Önemli Sorular adlı kitapçık serisi, Hristiyanlar ve düşünceli sorgulayıcılar tarafından sıkça sorulan önemli sorulara kısa ve öz yanıtlar sunmaktadır.

Dr. R.C. Sproul, Ligonier Hizmetleri'nin kurucusu, Sanford, Florida'daki Saint Andrew's Şapeli'nin kurucu pastörü ve Reformation Bible College'in ilk rektörüdür. Aralarında *The Holiness of God* (Tanrı'nın Kutsallığı) kitabının da bulunduğu yüzden fazla kitabın yazarıdır.

LIGONIER MINISTRIES

**KARANTLIKTAN
IŞIĞA YAYINLARI**

ISBN 978-625-95499-0-3

9 786259 549903